

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

SCLOVENE

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni.

Filliales: Novo mesto.

Izhaja vsak dan s izjeto razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Bollettino n. 837

Azioni di elementi esploranti

Sommergibile nemico affondato

Il Quartiere delle Forze Armate comunica: In Egitto azioni di opposti elementi esploranti.

Sull'aeroporto di Mikabba nostri velivoli hanno sganciato bombe dirompenti e incendiarie. Nostri mezzi navali leggeri hanno attaccato e affondato un sommergibile nemico.

Vojno poročilo št. 837

Delovanje izvidnic

Sovražna podmornica potopljena

Glavni Stan italijanskih Oboroženih sil objavlja: V Egiptu delovanje nasprotnih izvidniških oddelkov.

Na letališču Mikabba so naša letala vržla rušilne in zažigalne bombe. Naše lahke pomorske sile so napadle in potopile sovražno podmornico.

Pet sovražnih podmornic uničenih

Rim, 11. sept. AS. V devetih dneh so ednice italijanske mornarice uničile pet sovražnih podmornic. Uničenje teh podmornic je bilo objavljeno z uradnim poročilom od danes, z dne 10., 9., 7. in 2. septembra.

General Galbiati v Varšavi

Varšava, 11. sept. AS. Potem, ko je pregledal bitavo Črni sraj, ki so v prvi bojni črti na vzhodnem bojišču, je brigadni general milice, Galbiati, z letalom prišel v Varšavo, in sicer v spremstvu generalov Giuaia in Romegiallija. Med obiskom na bojišču je generala Galbiatija spremljal načelnik glavnega stana napadalnih oddelkov, Lutze. Načelnik glavnega stana milice, general Galbiati, je v Varšavi gost generala Uhrha in poveljnika ter guvernerja Fischerja.

Veliki uspehi italijanske armade na vzhodnem bojišču

Zajetih je bilo 5600 ruskih vojakov, uničenih 47 tankov in 16 topov

Vzhodno bojišče, 11. sept. AS: Posebni dopisnik AS poroča:

V odseku pri Donu so italijanske čete te dni odbile mnogo sovjetskih napadov, ker so Sovjeti hoteli prekorati zopet Don. Dasi je sovražnik vse te poskuse izvršil z velikimi sredstvi, vendar ni uspel. Oddelki, ki so v zaščiti noči prodrli na zahodno obalo Dona, so bili takoj obkoljeni in uničeni. Na stotine ujetnikov je bilo zajetih med boji v zadnjih dveh dneh.

Italijansko letalstvo je razvilo veliko delavnost, ko je napadalo iz nizke višine zbirališča čet in neprestano bombardiralo sovražno zaledje. Tri letalske eskadrile lovskih letal so z ognjem iz strojne razpršile veliko pehotno ednico, ki se je bližala italijanskim črtam in se pripravljala na srdit napad.

Berlin, 11. sept. AS: »Völkischer Beobachter

Položaj angleške mornarice je nevaren

Lisbona, 11. septembra. A. S. Iz Londona poročajo, da lord Winter kar naprej strogo kritizira angleško pomorsko strategijo. V zadnji številki revije »Picture Post« objavljala članek, v katerem pravi med drugim:

»Položaj angleške mornarice je bolj porazen kakor je bil kdaj koli poprej. Anglija je oblegan otok in z nadloveskim trudom se ji s težavo pošreži, da dobi kaj po morju. Sistem konvojev se je izkazal za popolnoma neučinkovitega in položaj Anglije postaja vsak dan slabši.«

Lord Winter poudarja, da so angleške izgube zelo velike, zlasti v Sredozemskem morju in se sprašuje, kako dolgo si bo Anglija še dovoljevala razkošje, da bo z desetlinami vojnih in trgovskih ladij plačevala tisto skromno možnost, da bo nekaj potrebnih prišlo na otok Malto. Na vseh bojiščih se oskrba angleške voj-

Spopadi med angleškimi vojaki in vojaki generala De Gaullea v Siriji

Ankara, 11. septembra. AS: Semkaj so prišla poročila, ki pravijo, da je med angleškimi in de Gaulleovimi vojaki v Siriji prišlo do novih spopadov. Med pretepi je bilo ranjenih na obeh straneh že mnogo vojakov in zato so zasedbene oblasti morale sprejeti stroge odredbe. Vojakom je zapuščanje vojašnic brez dovoljenja prepovedano, ne smejo hoditi v gostilne in zvečer po policijski uri ne smejo biti več na ulicah.

Angleška tovorna ladja potopljena

Washington, 11. sept. AS: Mornariško ministrstvo je objavilo uradno poročilo, ki pravi, da je podmornica Osi na Atlantskem morju potopila tovorno ladjo srednje tonaže.

Ob severni obali Južne Amerike pa je bila torpedirana tovorna ladja, ki je prej pripadala norveški mornarici in je sedaj vozila v ameriški službi.

Nov prodor južno od Stalingrada

Neovirano prodiranje pri Tereku — Volga dosežena tudi južno od Stalingrada — Boljševiški napadi pri Petrogradu odbiti

Hitlerjev glavni stan, 11. sept. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Pri Novorosijsku in ob Tereku se je napad nemških in zavezniških čet po hudem boju še bolj razmahnil.

V trdnjarskem območju pri Stalingradu se bitka razvija naprej. Po hudih bojih so bile prebite utrdbne južno od mesta in je bila sedaj tudi tam Volga dosežena. Razbremenilni napadi sovražnika so propadli. Letalske sile so živahno napadale glavne točke sovražnega odpora in razbijale sovjetska zbirališča čet.

Na prostoru pri Rževu so lastni napadi privedli do krajevnih uspehov. Sovražni protinapadi so bili krvavo odbiti in pri tem je bilo 22 tankov uničenih.

Južno od jezera Ladoga in pred Petrogradom so se ponosrečili ponovni sovražni napadi. Pri teh poskusih je bilo na Nevi uničenih 25 sovjetskih čolnov.

Po brezuspešnih posamičnih dnevnih motilnih poletih so skupine angleškega letalstva ponoči napadle več krajev v zahodni Nemčiji. Zlasti v stanovanjskih predelih Düsseldorfa je izbruhnilo mnogo požarov in je bila prizadejana stvarna škoda in škoda na poslopih. Civilno prebivalstvo je imelo izgube. Po dosedanjih poročilih so nočni lovci in protiletalsko topništvo sestrelili 31 napadajočih letal. Poleg tega je bilo nad Rokavskim prelivom, Severnim morjem in nad Nemškim zalivom sestreljenih troje sovražnih letal. To je bil uspeh nemških pomorskih sil in mornariškega topništva. Na angleški južni obali so lahko nemška bojna letala napadla angleško stražarsko ladjo in ladja je po bombnem zadetku bila močno poškodovana.

Pri napadu angleških hitrih čolnov na nemški konvoj v Rokavskem prelivu so nemške varovalne bojne sile na napadalnem čolnu dosegle tako težke zadetke, da je treba računati z njegovo izgubo. Drugi čolni so bili poškodovani.

Nočni lovski zbor nemškega letalstva je v pretekli noči dosegel svoj tisoči sestr.

Berlin, 11. sept. AS. Iz vojaškega vira se je zvedelo, da so nemški lovci v zadnjih dveh dneh v odseku Lednega morja uničili 42 sovražnih letal. Samo eno nemško letalo pogrežajo.

Berlin, 11. sept. AS. Iz vojaškega vira se je zvedelo, da je bilo med nočnim poletom angleških letal nad zahodno Nemčijo uničenih 23 letal. 160 letal se je udeležilo teh napadov.

Berlin, 11. sept. AS. Iz vojaškega vira se je izvedelo, da so ponoči skupine angleškega letalstva letale nad kraji zahodne Nemčije in metale rušilne in zažigalne bombe na stanovanjske predele. Po poročilih, ki so do sedaj prispela, je protiletalsko topništvo z nemškimi nočnimi lovci sestrelilo 21 napadalnih letal.

Milan, 11. sept. AS: »Corriere della Sera« komentira pisanje moskovske »Pravde«, ki je Angležem očitala brezuspešnost in diletantizem. List pravi, da so Rusi zelo naivni, če mislijo, da

bodo pri Angležih kaj dosegli. Očitki boljševiškega glasila so popolnoma nekoristni. Angleži so preveč navajeni, da se zanje vojskujejo drugi vojaki. Protesti sovjetskega tiska ne bodo dosegli, da bi Angleži spremenili svojo taktiko.

Lep razvoj Ukrajine

Berlin, 11. sept. AS: Berlinski krogi poudarjajo, da poljedelska reorganizacija Ukrajine zelo lepo napreduje. Vključ vojni so v pretekli jeseni lahko opravili vsa jesenska poljska dela, prav tako pa so tudi na pomlad vključ boljševškemu razdejanju in hudi ruski zimi lahko obdelali 90 odstotkov ukrajinskega ozemlja. Uspehi kmetijstva v Ukrajini bodo presegli vse, tudi najbolj optimistične napovedi. Lepo vreme čez poletje je pomagalo posevkom in berlinski strokovnjaki računajo, da bo sedaj žetev dovolj zadovoljiva. Ko bodo v Evropo prihajale ukrajinske pošiljke, bo Evropa zelo presenečena, ko bodo objavljene številke.

Utrdbe pri Stalingradu v naskoku zavzete

Berlin, 11. sept. AS. Vključ srditemu odporu boljševikov se na vsem vzhodnem bojišču boji uspešno nadaljujejo, izjavljajo danes zjutraj berlinski vojaški krogi. V odseku pri Tereku je nemška oklepna divizija odbila sovjetski protinapad in je sovražnik imel velike izgube. Nemške čete so vrle v sovražne postojanke in uničile mnogo baterij.

Ob vzhodni obali Črnega morja so nemške in zavezniške čete včeraj še bolj napredovale. Jugovzhodno od Novorosijska so bile zavzete nove višine.

V naskoku so bile zavzete sovražne postojanke okoli Stalingrada, ki so jih boljševiki srdito branili. Od 23. avgusta je nemški oklepni zbor v tem odseku uničil 430 sovjetskih tankov in 180 topov, na Volgi pa je potopil dva monitorja, tri topničarke, dva rečna parnika in štiri velike vlačilce. V istem času je ta ednica zajela nad 9000 ujetnikov.

V odseku pri Rževu so rdeči nadaljevali s svojimi napadi, pa niso dosegli nobenega važnega uspeha.

Nemška zunanja trgovina je v polnem razmahu

Berlin, 11. sept. AS. V Katovicah je govoril državni podtajnik za gospodarstvo Landfried, ki je v svojem govoru izjavil, da je v kljub vojnemu stanju nemška zunanja trgovina v polnem razmahu. To je moral tudi sovražnik na svojo žalost priznati.

Ko je Nemčija podpisala novo trgovsko pogodbo s Turčijo, so Angleži hitro začeli iz-

javljati, da Nemci svojih obvez iz te gospodarske pogodbe ne bodo mogli izpolniti. Sedaj pa so se morali prepričati o nasprotnem. Nemčija lahko uresniči vse svoje gospodarske cilje, ne pa Anglija, katere gospodarstvo je odvisno od ameriškega zakona o najemanju in posojanju.

Letalski napad na Zagreb in Budimpešto

Zagreb, 11. sept. AS: V noči od torka na sredo je kmalu po polnoči priletelo neko sovražno letalo nad severno hrvaško mejo in prodrlo nad ozemlje Zagreba. Letalo je najprej vržlo svetleče rakete, takoj nato pa devet manjših bomb. Bombe so padle na neko delavsko stanovanje. Več hiš je bilo poškodovanih. Neka ženska in en moški pa sta bila ranjena.

Budimpešta, 11. sept. AS: O letalskem napadu, ki ga je sovjetsko letalstvo izvedlo na madžarsko ozemlje, so se izvedele sledeče podrobnosti: Številna sovjetska letala so v noči od torka na sredo od 22. ure do 1.23 v valovih preletela severno madžarsko mejo. Letalski alarm v prestolnici je trajal več kot tri ure. Za tarčo so si letala vzela zlasti kraje zahodno od reke Tetoša. Posebno močno so bili napadeni južni deli Budimpešte in bližnja okolica. Tudi goreki kraji pri Boku in Vertešu in južna središča Zala in Somogyja so bila bombardirana. Nad mesto Szolnok je bilo vrženih več bomb. Protiletalsko topništvo je z zapornim ognjem prisililo sovjetska letala, da so letela v veliki višini. Večina bomb je padla na odprta polja. Zažigalne bombe so povzročile šest požarov, ki so pa bili takoj zadušeni. Obžalujejo smrt treh ljudi. Petnajst jih je bilo ranjenih.

Nov angleški napad na Madagaskar

Stockholm, 11. sept. AS: Današnje izdaje angleških listov skušajo opravičevati nov angleški

napad na Madagaskar. Listi dolže vlado v Vichyju, da je spletakarila z Japonsko. Seveda pa ne marajo podrobno povedati, kaj bi naj bili spletkarili Francija in Japonska. Ameriška izjava, da bo Madagaskar po vojni vrnjen Franciji, v angleških listih ni bila objavljena.

Tokio, 11. sept. AS. Objavljeno je bilo, da je japonska podmornica v prelivu pri Mozambiku potopila veliko angl. 10.000 tonsko prevozno ladjo.

Z vsega sveta

Nemčija

Hitler je sprejel načelnika generalnega stana fašistične milice brigadnega generala Enza Galbiatija in nadzornika bataljonov »Me« generalnega konzula Giuaia in generalnega konzula Romegiallija. Hitler se je z vsemi zelo dolgo prisrčno razgovarjal.

Madžarska

Že nekaj dni je na uradnem obisku v Budimpešti nemški gospodarski minister dr. Funk. Časnikarjem je podal izjavo o trgovskih zvezah med Nemčijo in Madžarsko. Poudaril je, da bosta Donava in Črno morje imela v bodočem evropskem redu zelo važno nalogo. Velikanski viri v Ukrajini, Kubanu in na Kavkazu bodo na razpolago gospodarstvu nove Evrope. Žito, surovine in petroleji bodo prevažali v industrijsko središče Evrope. Toda evropsko industrijo bo treba premestiti proti vzhodu, da bo bližje virom surovin. Madžarska bo pri tem imela prednostni položaj, ker je blizu vzhodnega ozemlja.

Bolgarija

Bolgarska vlada podpira povsod razvoj gospodarske avtarkije in je sklenila ustanoviti več obratov za umetne tkanine.

Anglija

Svilenih nogavic ne bodo več v vojnem času izdelovali v Angliji. Vse zaloge so izrpane, izdelovanje nogavic pa se je nehalo že v preteklem novembru.

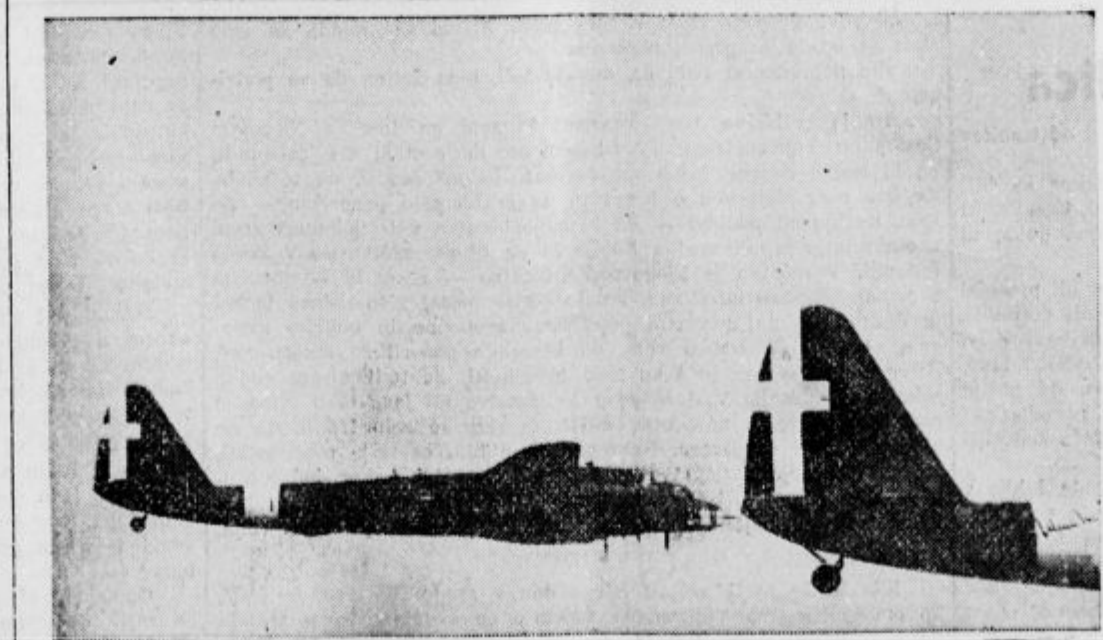
Uradno je bilo objavljeno, da je notranje ministrstvo prepovedalo tekovanje konj čez ovire. To prepoved bodo začeli izvajati s prihodnjo zimo.

Danska

Med Dansko in Španijo je bila obnovljena trgovska pogodba. Trajala bo tri mesece. Danska bo zlasti uvažala vino in svince in izvažala motorje, hladilnike in druge stroje.

Norveška

Norveška bo poslala posebno zastopstvo na mladinske športne igre v Milano. Prišlo bo zastopstvo, v katerem bodo štiri dekleta in osem fantov.

Italijanska letala za dolge proge se vračajo od bombardiranja Haife.

Požari in druge nesreče v stari Ljubljani

V dobi kakih 900 let je Ljubljana prestala mnogo požarov. Te nesreče so pospešile zlasti dejstva, da so bile v mestu večinoma lesene stavbe, da so ljudje lahkomišelnost ravnavali z užigalnimi sredstvi, da ni bilo na razpolago gasilskih potrebščin in pa da tudi varnostna straža ni točno delovala. Vse te neizogibne, ki so začele onesrečevati mesto že okrog leta 1000., pa so začeli kronisti zapisovati šele od 14. stoletja naprej.

Tako poroča Valvazor iz leta 1361., da »je mesto neke noči v prvih urah spanja pogorelo. Požar da je izbruhnil v neki hiši pri Senkavcu. Senkavci je v kronikah o požarih sploh večkrat omenjen. Dne 27. junija l. 1362. je bil po poročilu istega kronista, o priliki nekega požara, ki je Ljubljano o mraku od zgornjega do spodnjega konca vpepelil, povsem uničen stolp cerkve sv. Nikolaja in sta zgorela tudi spitalska cerkev in frančiškanski samostan. Dne 17. julija 1493 je Ljubljana pogorela od zgornjega mostu do Senkavca, pri čemer se je smrtno ponesrečilo 19 ljudi. Leta 1524. je v požaru, ki je izbruhnil že zarana, zgorel Novi trg do »Nemških vrat«, dalje »Nemška ulica«, »nemška cerkev« in pristava »nemške hiše« v krakovskem predmestju. Nič manj ko 53 hiš je postalo 3. marca 1603 žrtev velikanskega ognja, ki je nastal v žempejskem predmestju v hiši nekega kovača. Sam kovač je s svojim otrokom vred našel smrt v plamenih. Potem je preskočil val požarov spet v krakovsko predmestje, kjer so leta 1618. zgorele hiše ribičev in več ob Ljubljanici zasidranih bark. Pet let nato je zgorelo vse predmestje pred spitalskim vratom. Leta 1629. je divjal ogenj na istem mestu, pri čemer so plameni pogoltnili 26 hiš in še cerkev sv. Avgušlina. Kmalu nato je bil tudi avgušlinski samostan po ognju uničen.

Sumnja, da sta bila ta dva požara v zvezi drug z drugim, je precej na dlani. Saj so ti požari zares nastajali tako, da so bili podtaknjeni. Tako so l. 1518. prijeli nekega požigalca, ki je imel namen o priliki uničiti vse mesto z ognjem. Izročili so ga sodišču, ki ga je kaznoval po tedanjih strogih in neumljenih postavah.

Poseben povod za tedanje požare so bile zaloge smodnika, ki jih je bilo več v mestu. Smodnik je bil spravljen v čuvajnih stolpih na gradu. Tu je bila zaloga smodnika mešanstva in tudi deželne vlade. Sredi 18. stoletja je industrialec Anton Kapus pl. Pichelstein prevzel proizvodnjo smodnika za vojaško upravo. Zgradil si je lastni mlin za smodnik in ga je spravljal v vrhni stolp na gradu. Tako je bila Ljubljana poglavito skladišče za strelivo. Vsa hrvaška vojaška meja je takrat iz Ljubljane dobivala smodnik, ki so ga s »parizariji« prevažali v Karlovec.

Te velikanske zaloge smodnika na Gradu so venomer vznemirjale Ljubljančane. Zlasti, kadar je nastal v mestu ogenj, so se meščani tresli od strahu, češ da bodo plameni dosegli zaloge streliva in bo tako vsa Ljubljana sfrčala v zrak. V 17. stoletju sta bili v Ljubljani dve eksploziji smodnika. Prva je nastala v noči velikega petka leta 1630. Takrat je bilo v Ljubljani v navadi, da so se meščani udeležili nočne procesije oo. kapucinov z baklami. Neki mlad možki, ki je bil tudi pri procesiji, pa ni svoje bakle popolnoma ugasnil in jo je doma v hiši pri Sv. Jakobu kar tjavdan vrgel na tla in je s tem povzročil ogenj, ki bi bil kmalu vse mesto upepelil. Kaj kmalu so plameni dosegli okrogli stolp na severno-vzhodni strani Gradu, kjer je bilo veliko smodnika. Vsa Ljubljana se je tresla v strahu, kdaj se bo smodnik vnel. Okrog polnoči je zares poskočila iskra v smodnik in stolp je s strašnim grmenjem sfrčal v zrak.

Šest in petdeset let kasneje, dne 28. aprila 1686, je treščilo v visok stolp na Gradu, kjer je bilo spravljenega 500 stotov smodnika, mnogo bakel, oklepov in drugega vojaškega blaga. Eksplozija je bila tako huda, da je stolp in del bližnjega obzidja vrglo iz temeljev in so ruševine

Zasedanje sveta Zdrženja trgovcev

Danes se je v Trgovskem domu prvokrat po objavi novih pravil zbral svet Zdrženja trgovcev. Bili so prisotni strokovnjaki pri Pokrajinski zvezi delodajalcev in pri Zdrženju trgovcev, zastopnik Zveze delodajalcev in predsednik sindikatov, ki so v smislu pravil sami po sebi člani sveta.

Predsednik združenja je orisal dosedanje delovanje Zdrženja v interesu zastopanih skupin in je posebej poudaril, da se z novimi pravili v okvirju nove sindikalno-korporativne ureditve v pokrajini tudi za Zdrženje trgovcev po 108 letih obstoja začenja nova doba. Poudaril je, da se je delavnost združenja razširila iz ozkih meja ozemlja mesta Ljubljane na vse trgovstvo v pokrajini in vsebuje tudi gostilničarje, mesarje, peke in slaščičarje, ki so prej imeli svoje organizacije. Izrazil je gotovost, da bo slovenski trgovec tudi v novi ureditvi nadaljeval s svojim delom in pokazal v njem svoje kakovosti in sposobnosti in svoj tradicionalni čut poštenosti in konstruktivnega dela. Za to delavnost želi predsednik, da bi dobila kot doslej podporo in blagohotno razumevanje Ekscelence Visokega komisarija in drugih oblasti v pokrajini.

Svet je nato izvolil predsednika, dva podpredsednika, člane izvršilnega odbora in nadzornega odbora.

Doživljaji vatikanskih diplomatov:

Napoleon in sv. stolica

»Torej nič drugega kakor zapora pristanišč in odstranitev Angležev v vojnem času.«

»Nič drugega kakor to. Vi boste presenečeni, kakor so bili presenečeni kardinal Caprara, kardinal Spina, kardinal Caselli, ki so morali priznati zaslupljenost Rima in tisto vrtoglavo duha, ki se je opazila pri kraljih, predno so padli s prestola.«

»Jaz sem premajhna stvar — sem rekel, — da bi presojal sklepe Njegove Svetosti, ali pa da bi si dovolil kar koli obljubiti. Edino, kar lahko obljubim Vašemu Veličanstvu je to, da bom točno poročal Vaše namene Njegovi Svetosti, da se bo lahko odločil tako, kakor se mu to zdi najbolj primerno in sicer o tem, da pošlje novega pogajalca v Pariz, ali pa da sklene primerno pogodbo, ki bo pomirila njega samega in Cerkev, ali pa kako drugače zadostiti Vašemu Veličanstvu.«

»Odpotujte tedaj in odidite hitro. V dveh tednih ste lahko v Milano. Tam boste videli podkralja, razgovarjali se boste z duhovniki in se boste lahko prepričali, kako so zadovoljni s svojimi ugodnostmi. Nato boste šli v Rim in vse poročali Njegovi Svetosti in mu recite, da ste z menoj govorili v palači pruskega kralja.«

»Vaše Veličanstvo me podi s preveliko naklonjenostjo, zlasti v tem letnem času. Jaz nisem več mlad in nisem trdnega zdravja.«

»Kako? Zdeli ste se mi že mladi in močni.«

frčale daleč naokoli. Zelezna vrata stolpa so kasneje našli neke ob Savi. Mestne hiše so zaradi pretresa več ali manj trpele. Čudno je le to, da se ni ogenj dotaknil bližnjega stolpa s smodnikom vojaške uprave, kjer je bilo več tisoč stotov smodnika spravljenega. Saj bi bile s tem pokončane vse hiše in bi bili ljudje brez strehe.

Ker je bilo v Ljubljani zmeraj toliko požarov, so se meščani tudi večno bali eksplozije smodnika, zlasti tedaj, kadar je začelo goreti ki blizu tistih stolpov. Tak strah je prevzel Ljubljano leto leta 1767., ko je nastal ogenj v hiši nekega klobučarja pri Sv. Florijanu in je zgorelo 61 hiš. Komaj so začeli pospravljati po-drtje in se pripravljati na popraviljanje hiš, ko je nedaleč oddal, v Rožni ulici, začelo spet goreti in je bilo uničenih 10 hiš. Dne 28. junija 1774 je nastal požar v Krakovskem predmestju. Kmalu se je razširil še po nasprotnem bregu Ljubljane, kjer so postale žrtev ognja vse hiše ob reki, in sicer 139 po številu. Takrat so zgorele tudi cerkve sv. Florijana, sv. Jakoba in sv. Rozalije. Zaradi požara je nastala taka vročina, da se je od nje vnel veliki leseni mostovž, ki je potekal okrog velikega stolpa s smodnikom. Ko so Ljubljančani to opazili, so bili prepričani, da so izgubljeni; zbežali so iz hiš, da si rešijo vsaj golo življenje. K sreči so mogli ogenj odvrniti od stolpa s smodnikom, toda od ljudi zapuščene hiše so začele goreti in ko so se meščani vrnili, so našli le pogorišča, saj ni bilo nikogar, ki bi bil gasil. Precej sličen požar je že nekaj tednov nato izbruhnil v Trnovem, kjer je zgorelo 140 hiš. Proti poletju l. 1780. je v istem predmestju divjal ogenj, ki je uničil 19 hiš.

Ker je bilo venomer toliko požarov v Ljubljani, je leta 1779. ljubljansko meščanstvo sklenilo, da ukrene vendar nekaj odločilnega. Po svojem predstojniku Ivanu Häderju je deželnemu glavarstvu izročilo prošnjo, da naj se odstranijo oba poglavita smodnišnična stolpa na Gradu in da naj zalogo smodnika spravijo kam drugam. Izbrali so tudi posebno gasilsko in gradbeno komisijo, ki ji je bilo naročeno, naj poskrbi za drugo skladišče smodnika. Toda dve leti je preteklo, pa se ni nič ukrenilo. Slednjič je ljubljanski magistrat tozadevno vložil novo prošnjo na deželno glavarstvo, ki jo je odpisalo cesarju.

Šele zdaj se je stvar zganila z mesta. Določili so zunaj mesta na polju poseben kraj za vse municijske zaloge, ki so bile doslej na Gradu. Takoj so začeli poslopje zidati in so ga kmalu dozdali.

S tem je bila vsaj odvrnjena nevarnost smodnikovih eksplozij v Ljubljani. Vendar je trajalo še desetletja, preden se je posrečilo zavrti požare in eksplozije v Ljubljani s tem, da so bile hiše zidane in ne lesene, da so izpopolnili sredstva za gašenje ognja in pa z organizacijo gasilcev.

Gospodarstvo

Pridelovalcem krompirja

Mestni preskrbovalni urad je začel razdeljevati tiskovine za prijavo pridelka krompirja, na katerih mora vsak pridelovalec krompirja v Ljubljani točno prijaviti vse svoj pridelke.

Na podlagi prijave pridelka krompirja bo Mestni preskrbovalni urad odzvel pridelovalcem nakaznice za krompir. Zato naj oni, ki so pridelali male količine krompirja in so ga že izkopali — prijavi svoj pridelke najkasneje do 15. t. m. Vsi ostali pa morajo prijaviti svoj pridelke, čim ga izkopljejo, najkasneje pa v 10 dneh po spravilu.

Posebne komisije bodo kontrolirale na licu mesta količino pridelka, če se ujema s prijavo. Kdor bi točno ne navedel svojega pridelka, bo kaznovan po uredbi, razen tega se mu zapleni ves krompir in se mu odvzamejo vse krompirjeve nakaznice.

Prehranjevalni zavod Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino.

Pridelovalcem, ki so že prodali krompir

Prehranjevalni zavod opozarja vse kmetopridelovalce krompirja, ki so krompir morda že prodali brez dovoljenja Preveda, da do 30. t. m. javijo Prevedu, komu so krompir prodali in koliko. Kdor bo do 30. t. m. javil natančni naslov onega, komur je krompir prodal in koliko, mu bo Prevod to oddajo vpošteval in ga bo za to količino razbremil. Kdor v danem roku tega ne bo javil, bo kaznovan po določilih Uredbe.

Važno opozorilo onim, ki so si že nabavili krompir

Prehranjevalni zavod Visokega komisariata opozarja vse one potrošnike, ki so si že nabavili krompir kakor koli brez dovolilnice Prevoda, da javijo Prevodu najkasneje do 15. t. m. natančno svoj naslov, koliko oseb imajo v družini, kakor tudi količino nabavljene krompirja. To pa zaradi tega, da jim bo Mestni preskrbovalni urad odtrgal za to količino nakaznice za krompir.

Opozarjamo, da bodo posebne komisije pregledovale zaloge krompirja pri privatnikih. Kdor do 15. t. m. ne bo prijavil nabavljene krompirja, bo obšutno kaznovan ter mu bo odvzet ves krompir in vse nakaznice za krompir.

Pooblastitev družbe Istituto Agricolo Immobiliare »Emona« za nakup posestev

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi kr. ukaza z dne 7. maja 1942-XX št. 645, glede na italijansko-nemški sporazum, podpisani v Rimu dne 31. avgusta 1941-XIX o preselitvi nemških državljanov in tukajšnjih Nemcev iz Ljubljanske pokrajine,

glede na svoje navedbe z dne 30. marca 1942-XX št. 58, z dne 11. julija 1942-XX št. 143 in z dne 14. julija 1942-XX št. 144 in

glede na prošnjo, ki jo je predložila družba Istituto Agricolo Immobiliare »Emona« v Ljubljani, katere prevzema v smislu mednarodnih sporazumov nepremično imovino izseljenec, odloča:

Družba Istituto Agricolo Immobiliare »Emona« v Ljubljani se pooblašča za nakup nepremične imovine, lasti nemških državljanov ali tukajšnjih Nemcev, ki se izselijo iz Ljubljanske pokrajine v smislu italijansko-nemškega sporazuma, podpisanega v Rimu dne 31. avgusta 1941-XIX, skupno z vključbo lastninske pravice glede te imovine v zemljiški knjigi.

Ta pooblastitev se nanaša tudi na vključbo, ki izvirajo iz razdružitve skupnosti nerazdeljenih deležev nemških izseljenec ali drugih solastnikov v smislu določb navedbe z dne 11. julija 1942-XX št. 143, kakor tudi na nakup nepremične imovine tistih tukajšnjih Nemcev, ki bivajo v inozemstvu in na morebitne sledeče razdelitve v smislu navedbe z dne 14. julija 1942-XX št. 144.

Prijava premočnin in nepremičnin športnih organizacij, ki so pod G. O. N. I.-jem

Zaupnik C. O. N. I.-ja sporoča:

Vse športne organizacije, ki so podrejene C. O. N. I.-ju ter od njega priznane, in ki so imele meseca aprila 1941 v svoji posesti kakšne premočnine ali nepremičnine na področju, ki zdaj ne pripada Ljubljanski pokrajini, morajo o tem dati podrobno pojasnilo do 30. septembra t. l.

Zlasti je treba podrobno navesti, kolikšna je ta njihova posest, kje natančno leži ter navesti vpis v zemljiški knjigi, navesti delno in celotno vrednost, morebitne dolgov, ter predložiti dokazila ter po možnosti fotografije nepremičnin in zgradb, načrtov in gradbenih črtevez.

Pojasnila, ki bodo prišla po 30. septembru ali takšna, ki bodo nepopolna, ne bodo upoštevana.

Prodaja plemenske živine

Po nalogu Kmetijskega oddelka Visokega komisariata obveščamo vse kmetovalce, da bo v soboto, dne 12. septembra t. l., od 8 do 12 dopoldne v glavni v Ljubljani prodaja plemenskih krav in prešičev po ugodnih cenah.

Apeliramo na prebivalstvo, da se strogo drži določenih predpisov, ki stremijo le za pravično razdelitvijo krompirja.

Predsedniki zbornice v Zagrebu. Za predsednike gospodarskih zbornic so imenovani na Hrvatskem: Obrtna zbornica: Josip Dimić, soboslikar in ličar; Industrijska zbornica: inž. Radoslav Lorković, ravnatelj tvrdke Industrija olja in barv, d. d.; Trgovinska zbornica: Josip Mance, trgovec; Zbornica za denarstvo in zavarovalstvo: Ferdo Pavković, namestnik glavnega ravnatelja zavarovalnice Croatia.

Hrvatska deželna banka je odprla svojo podružnico v Zemunu.

Nova filmska družba na Hrvatskem. V Zagrebu je bila vpisana v trgovinski register Ufa - Hrvatska filmska družba z glavnico 2 milij. kun, od katere je vplačano v gotovini 30%, ostanek se plača v teku enega meseca.

Cene na Hrvatskem. Kot znano, je nadzorstvo nad cenami prešlo na Hrvatskem iz rok ministrstva za trgovino in industrijo v roke finančnega ministrstva. To ministrstvo je sedaj določilo nove cene za lan in konopljo, ki pa niso višje od dosedanjih. Pač pa je finančno ministrstvo znižalo cene za slivovko in druge slične vrste žganja za 30—35%. S tem se je začela politika cen na Hrvatskem gibati na novi poti.

Nova petrolejska družba na Hrvatskem. V Zagrebu je bila vpisana v trgovinski register Splošna petrolejska d. d. z glavnico 6 milij. kun, ki se zviša ob koncu tretjega poslovnega leta 12 milij. kun. Čim bo dana prva koncesija, se zviša glavnica za 1 milij. kun, nato pa vsak nadaljnji teren po 6 km² za 1 milij. kun.

Nemški gospodarski minister dr. Funk je obiskal Bukarešto, kjer se je mudil nekaj dni. Šlo je tudi za važna gospodarska pogajanja med Romunijo in Nemčijo.

Povečanje obkroga bankovcev v Zedinjenih državah. V Zedinjenih državah se je obkrog bankovcev v primeri z lanskim letom povečal za 3 milijarde dolarjev na 12.7 milijard dolarjev. Tako pride sedaj na enega prebivalca že obkrog 95 dolarjev v primeri s 73 dolarji pred letom dni.

Polmokrni režim v Zedinjenih državah. Vodja preskrbovalnega urada v USA je izjavil, da bo v vsej državi s 1. novembrom uveden »polmokrni režim«, ker je vlada prepovedala izdelovanje viskija in drugih alkoholnih pijač podobne vrste.

Jožef Löbel:

V boju proti bakterijam

Ni nič čudnega in presenetljivega, če so uspehi še vidnejši odkar higijenski predpisi ne alone več na nek-kih megljenih temeljih, temveč na natančnem spoznanju, ki nam ga je posredovala bakteriologija. Moj drugi veliki učitelj, Pasteur, ni imel potrebe, da bi segal nazaj v zgodovino ter od tam dokazoval veliko dobre posledice bakteriologije, ki jo je sam ustvaril. Imel je zadoščenje, da je s lastnimi očmi videl, koliko življenj je njegovo delo rešilo. Do slavnosti seje pariškega bakteriološkega društva, kjer je Pasteur narisal s kreda na tablo bolezenskega povzročitelja porodniške mrzlice, je izmed tisoč porodnic umiralo 350. Od takrat naprej pa umre izmed 10.000 porodnic samo pet.

Toda njegovo delo še ni končano. Naša dolžnost je, da gremo do konca tistega cilja, ki nam ga je pokazal. On, ki je postavil na glavo do tedaj veljavne pojme, je nekako zaobrnil tudi tisti svetopisemski izrek, ki pravi: »Zdravi ne potrebujejo zdravnikov, temveč bolni.« Naša nova znanost, higijena, pa nas uči nasprotno: Prav zdravi potrebujejo zdravnikov!

In mi, gospodje, bomo delali v tem smislu, da bodo zdravi ostali zdravi!

Študent medicine, Peter Klaus Alexius svojemu očetu Martinu Alexiusu, ravnatelju Higijenskega zavoda cesarske zdravniške akademije v Yedo-Tokiu.

Dragi oče! Osem dni sem že v Parizu. Bodi tako dober in mi pošlji več denarja, kajti v latinski četrti ne morem nikakor stanovati. Tam se stenice tako bobnotijo, da, mislim, da njihove nasebine niso bile ustanovljene od tvojih sodobnikov, ampak od vaših pradedov. Moram se preseliti k Zvezdi, kjer so stanovanja dražja.

V tej točki torej nisem mogel upoštevati Tvoje naročila in žal še v neki drugi, ki ti je še bolj pri srcu. Kakor sem ti obljubil, sem poiskal Pasteurjev institut. Toda tam se nisem ustavil, čeprav bi ti to želel. Kajti po mojem mnenju je to že zastarela stvar. Prah se je nabral ne samo po raznih laboratorijih, temveč tudi po ljudeh, ki tukaj delajo.

Ti ljudje se še vedno igrarjo, kakor v Tvojih časih, s svojimi bakterijami, s serumi in z gojišči. Potem ko so dvignili brez dvoma bakteriologijo do nje najvišje točke, nečelo razumeti, da vsaka cvetlica ovane. Zanje je še vedno važno vedeti, kateri bacil povzroči bolezen! In ne pade žal na um, da je prav važno poznati človeka, v katerem bacil povzroči bolezen!

Vi, ki ste ustvarili bakteriologijo, se v svojem od navdušenja omamljenem stanju niste zavedali, da odločilni element ni bacil, tudi ne bolezen, ampak človek. Rešili ste vsa vprašanja vesoljnosti, toda niste opazili, da je največja uganika take: zakaj, kadar razsaja influenza, ne zbole vsi za to boleznijo, temveč ostanjejo mnogi zdravi? Zakaj v nekem mestu, kjer so podnebje in vse druge okoliščine enake za vse prebivalce, 10.000 prebivalcev oholi, 100.000 pa ne? Kaj bi rekli vi na to, da more tudi duša nuditi odpor proti bakterijam? In vendar bi morali vedeti, da sta armada z zelo visoko moralno ali pa duševno bojino, v katerem se nekatere umske sposobnosti nahajajo v posebno eksaltiranem stanju, tudi manj dostopna za okuženje.

Ti, dragi oče, in Tvoji sodelavci ste izkazali človeštvo velike usluže. Medtem ko so se vsi očetje omejili na abstraktna razmišljanja, tkali sisteme ter se zadovoljevali z visoko donečimi frazami (rekli so na primer, da je okuženje magnetičen moment dinamičnega procesa v organizmu), ste vi tem publicnim besedam postavili nasproti znanstveno misel in točno opazovanje. Toda misliti ste, da ste s svojimi izsledki dosegli vrhunec popolnosti. Mi, vaši sinovi, vas moramo spomniti, da ste izgubili z vidika človeka, ko ste zasledovali bacile. Vam se je bolezen zdela tako neosebna, da ste pri tem zgrešili in pozabili na osebo.

»Vsaka doba je neka sfinja: hrč ko ta sfinja reši zadano ji nalogo, se vrže v prepad.« Pasteur in Koch in vi val ste bili Edipi, ki so iztrgali sfinji nje-ko skrivnost ob koncu preteklega stoletja. Ko pa so zdaj vsa vprašanja one dobe rešena, morate izginiti. Vi ste ustvarili klasično dobo zdravniške vede ter bili njeni zastopniki. Mi danes živimo s tako naglico, da sem jaz, tvoj dvajsetletni sin, že v drugi dobi, v dobi prepoda.

Sedanji čas dolguje mnogo preteklosti. Toda mi hočemo delati za bodočnost.

Zato sem čim mi je bilo mogoče, zapustil Pasteurjev zavod. Jutri se bom vplaval v zavod za proučevanje človekovega ustroja ter bom poslušal predavanja o človeški osebnosti.

Z vso naglico

Tvoj Peter Klaus.

P. S. Ne pozabi na denar!

Konec prvega dela.

Jutri bomo začeli

kot drugi del Löbelove knjige:

»Rešitelji ljudi«

objavljati napeto zgodbo o odkritju sladkorne bolezni, ali bolje

zgodbo o insulinu

ki je veljal človeka toliko naporov in toliko neutrudnega proučevanja in raziskovanja. Vsa zgodba je napeta povest, ki opisuje dramatično borbo za človeška življenja. Zanimala bo vse, tako izobražence kakor preproste ljudi, ker je spisana na lahek način in v napeti obliki.

Njegova Svetost pa je odgovorila, da iz raznih razlogov tega dovoljenja ne more dati kardinalu legatu, pač pa bo prišel v Pariz kardinal Litta, ki se bo za vse to pogajal skupno z menoj. Cesar je nato nadaljeval, da nikakor ne namerava sprejeti omenjenega kardinala in je o njem rabil izraziti, ki so bili izredno neumestni. Poudarjal je, da bi se o nemških zadevah moral jaz pogajati, da moram poznati vsa vprašanja in medsebojne razmere, ker sem bil tako dolgo v Nemčiji in sicer v isti službi, ki jo tudi sedaj opravljam. Če pa Rim že vztraja pri tem, da mora priti še en kardinal, ki bo ob moji strani, tedaj on ne more pristati na nobeno drugo osebnost, kakor na kardinala de Bajana.

Ni mi dal prilike, da bi mu odgovoril in mi je pripovedoval naprej o groznjah, ki jih je prejel v nekem obvestilu, oziroma pismu, ki ga je Njegova Svetost napovedala, da bo v konsistoriju našela imena kraljevih izbrancev za izpraznjena škofijska mesta v italijanskem kraljestvu.

»To pa se ni zgodilo — je rekel nekoliko zagrenjeno —, ker najdejo v Rimu vedno dovolj razlogov za zavlačevanje in ne pristajajo na tisto, kar zahtevam in želim. Vse to se dogaja samo zaradi tega, ker spletarijo nekateri duhovniki, ki hočejo prebirati samo brevir in poznajo državne dolžnosti prav toliko, kakor slepec barve.«

Omenjeno pismo, ki že nekaj časa posebno jezi tukajšnje kroge, meni ni znano, ker mi moja načela niso dopuščala, da bi zahteval, da mi ga predložijo.

(Dalje.)

Komunistični vodje beže iz partizanskih oddelkov

Razsulo partizanstva na Dolenjskem se nadaljuje — Satansko sovraštvo in zverska razvratnost, ki sta pokrila našo pokrajino z zločinstvom

Sramotni madež, ki je padel na naše ljudstvo z nastopom komunistične tako imenovane »osvobodilne fronte« ter z vsemi njenimi zločinskimi polednicami, se v ognju ljudskega odpora vedno bolj in bolj izpirja in očisti. Narod je po tolikih grozodejstvih komunistov, ki jih vodijo najzločnejši izvržki človeške družbe, segel po samoohranbi ter se z elementarno silo vrge na svojih zatiralcih in uničevalcih. Toliko opevanega partizanskega junakstva je naenkrat konec. Z raznih krajev prihajajo poročila, ki govorijo o paničnem begu partizanskih skupin iz območja vasi, kjer so se kmetije zoper komuniste združili v vaške straže. Voditelji komunistične stranke, ki je vso partizansko akcijo organizirala, pa bežijo proč od svojih oddelkov kakor podgane iz potapljalnice se ladje. Drugi spet skušajo z obupnimi napori rešiti, kar se rešiti da. Vrgli so v javnost govorice o krutosti tako imenovane »bele garde«, ki da mori in muči kot jagne ne- doležne komuniste, dalje da partizani ali komunisti sploh niso nikoli izvrševali kakih umorov, temveč le nedisciplinirane bande itd. Toda to so le zadnji, medli svetlobni bliski komunistične zvezde, ki naglo tone in ne bo nikoli več zasvetila s svojo krvavo rdečo svetlobo nad slovenskim ljudstvom. Pravica je že stegnila svojo neizprosno roko nad komunistično zločinstvo. Drug za drugim padajo voditelji v roke oblasti ali pa v roke vaše samoohrambe, ki s komunisti postopa, kakor njihovi zločini zaslužijo.

Zdaj šele prihajajo na dan grozodejstva, ki po svojem značaju daleč presegajo špansko revolucijo in njene grozote. Človek ne bi verjel, da more človeška narava tako globoko pasti in se oblatiti s tako gnusnimi zločini. Ljubljanska inteligenca, ki je v gotovem številu kljub vsemu prizadevanju in prepiranju poštenih ljudi gledala v »osvobodilni front« nekaj lepega, se zdaj lahko prepriča sama, koga je podpirala.

Satansko maščevanje

Znan je že širši javnosti umor podžupana pri Dčvici Mariji v Polju, g. Pogačnika. Njega so partizani ugrabili ponoči na njegovem domu skupaj z njegovo ženo ter sinčkom. Očeta in mater so pri Polju ubili, otroka pa so vzeli s seboj ter ga iz maščevanja do pokojnega Pogačnika hoteli vzgojiti za čistokrvnega komunisto. Res satansko maščevanje, ki ga je zmogla samo do dna pokvarjena duša! K sreči je bil oddelek partizanov, ki je ugrabil Pogačnika, pđ. Rogoma, popolnoma potolčen in postreljen in sinček je bil rešen. Našli so ga privezanega h komunističnemu komandantu, ki je bil dal družino poklati, otroka pa hotel iz maščevanja vzgojiti za komunisto.

Mučenica za vero

Zelo značilen primer junaškega mučeništva za vero, ki ni le zaostaja za svetlimi primeri iz let španske revolucije, je dala učiteljica v Hinjah pri Žužemberku, gospe Darinka Čebulj. Do razpada bivše Jugoslavije se je udeleževala v sokolskih društvih, pozneje pa je mirno živela svojem poklicu. Letos v pozni pomladi, ko so komunistično partizanske tolpe prišle s svojo pravo barvo na dan, je bila odpeljana skupaj s hinkskim kaplanom g. Henrikom Novakom. Zapisnik o smrti kaplana Novaka se je našel v žepu ubitega partizanskega komandanta, večkratnega morilca Ivana Rometa, o Darinki Čebulj pa se dolgo ni izvedelo kaj bolj podrobno. Pozneje pa so vendar ljudje zvedeli tudi podrobnosti o njeni smrti, ki je bila naravnost mučeniška. Partizan, ki jo je zasliševal, jo je vprašal:

»Ali si za partizane?«
»Ne,« odgovori učiteljica.
»In kakaj ne?«

»Zato ne, ker me katoliška Cerkev, nezmotljiva učiteljica uči, da nikdar ne smem sodelovati z brezbožnim komunizmom.«

Po tem odgovoru je bila takoj obsojena na smrt in po hudih mukah in onečastitju ubita. Prelila je kri za svoje versko prepričanje.

Zverinstva brez primere

Kakšnih nečloveških, naravnost zverinskih dejanj je sposoben komunizem, dokazuje najboljši primer soferja Jelovška iz Zaplane pri Vrhniki. Tega so partizani najprej obstrleli. Težko ranjen v ključnico se je zavlekel v grmovje, kjer so ga našli partizani in ga začeli mučiti. Iztaknili so mu oči in polomili kosti na rokav in nogah. Najbrž so hoteli iz njega iztisiti kakšno priznanje. Potem so mu toliko časa tiščali roke in noge v krop, da so se mu čisto sušile. In to pri živem telesu! Kaj pravijo k temu postopanju ljubljanski salonski komu-

Zgodovinski dnevnik pred 100 leti

(Konec.)

(Sestavil neznan kranjski duhovnik.)

11. FEBRUARJA 1699 je bil na Kranjskem zelo močan potres.

12. FEBRUARJA 1828 je umrl v Kranju splošno priljubljeni distriktni zdravnik dr. Jožef Stroj, ki je, rojen v župnem vikariatu v Podbrezju, ustanovil za svoje sorodnike 3 dijaške ustanove po 100 gold, ki je vsaka, potem ko je ljubljanski ordinarij, od testatorja določen kot patron, velikodušno odklonil namenjeno pristojbino, izjavil, da bo izvrševanje patronata brezplačno oskrboval, narasla na znesek 103 goldinarjev.

15. FEBRUARJA 1839 je umrl na Dunaju, 11. decembra 1760 na Kranjskem rojeni Tomaž Dolinar, doktor prava, c. kr. profesor in odlični pravni pisatelj.

19. FEBRUARJA 1691 je bil v Ljubljani močan potres.

20. FEBRUARJA 1757 se je rodil pri Sv. Joštu v Idriji Emilijan Janič, župnik v Haindorfu na Nižjem Avstrijskem, ki je bival dalj časa v Italiji, zlasti v Romi in Monte Cassinu, in dal napisati več dragocenih razprav.

22. FEBRUARJA 1686 je obiskal Ljubljano kot ljudski govornik slavni P. Abraham a S. Clara, provincial bosonogih avguštincev v Ljubljani.

28. FEBRUARJA 1683 je umrl Jožef grof Rabatta, 12. ljubljanski škof. Vodil je škofijo od 1664—1683. Po Valvasorju se je rodil v Goriziji.

7. MARCA 1840 so pogorele v Smledniku na Gorenjskem štiri hiše in v Pirničah dve.

9. MARCA 1718 je umrl slavni ljubljanski zdravnik Marko Grbec.

11. MARCA 1834 je bila med Predvdvorom in Trčičem ležeča gora Storžič v plamenih.

14. MARCA 1803 ponoči od 14.—15. je iz-

nisti? Morda bi se kdo izgovarjal, da to ne more biti resnica, toda tisto je ugotovila uradna zdravniška komisija pri obdukciji, ko so izkopali truplo. Okrog vratu je imelo truplo jasne znake davljenja.

Tepli so se, kdo bo mučil žrtve

Vsa zločinstva, ki so jih izvršili komunisti nad nedolžnim prebivalstvom, so tako številna, da jih bo težko zbrati in podati pregled. Za mnogo zločinstev morda ne bomo nikdar zvedeli, ker jih krijejo temne globine gozdov in kraških jam. Izvajale so se pa povsod, ne slučajno, temveč načrtno, po navodilih centralnega komunističnega vodstva, po enotnem pravilniku, ki se je na več krajih našel v zajetih partizanskih arhivih. Prazen je torej izgovor tistih zakrknjencev, ki pravijo v najnovejšem času, da so zločinstva izvrševale le neorganizirane, neodgovorne tolpe. Vse se je izvajalo po navodilih komunističnega vodstva.

Iz okolice Žužemberka je znano, da so se partizani stegli med seboj, ker se niso mogli zediniti, kdo bo mučil žrtve. Vsak bi jih rad. Mučenje pa so izvajali na najbolj rafiniran in okruten način. Eden izmed načinov, kako so zadoščevali svojim zločinskim nagonom, je bil ta, da so namazali nož z maslo, tako da so lahko žrtev rezali, ne da bi tekla kri. Tako je žrtev ostala kljub strašnim ranam še vedno pri življenju. Ta način so zlasti izvajali nad ženskami. V okolici Žužemberka, ne daleč od Sela pri Šumberku, se nahaja 131 grobov, kamor so komunisti pometali svoje žrtve. Glavni okrutnež in eden izmed največjih krivcev je bil tukaj Smrke, doma iz Kamnika, ki ga je že zasledila roka pravice, kakor bo zasledila tudi vse druge.

Znanega Lojzeta Mavca iz Mirne peči, enega izmed starih zavedno protikomunističnih fantov, so tudi mučili na okruten način. Rezali so mu ud za udom, mu porezali spolovila in ga nazadnje potolkli s koli. Mavec je do konca vztrajal pri svojem protikomunističnem in katoliškem prepričanju, kljub temu, da so mu ponujali vodstvo enega sektorja. Ubili so tudi njegovo sestro iz Vrhnice, mater sedemih otrok. Prav tako so ubili mizarja Makšeta, zelo spoštovanega moža. Njegove smrti je kriv med drugimi partizan Pirnat, ki mu je pripravil zasedo in ga odvedel v partizanski tabor.

Zelo hudo so mučili partizani tudi šentpeterskega fanta Franceta Zonta, doma iz Hrastrnega. Polomili so mu ude, ga žgali na razbeljenih ploščah in ga končno ubili.

A to je samo nekaj primerov, ki so že zdaj znani, ki pa vendar dovolj osvetljujejo vso komunistično propalost in nečloveštvo.

Kakor v Španiji...

Danes je popolnoma jasno, da je imela partizanska akcija v Sloveniji isti cilj, kakor ga je imela komunistična revolucija po drugih deželah, n. pr. v Španiji. Značilno za to je, da so imeli povsod glavno besedo španski rdeči prostovoljci, od Beblerja, Janhube pa do »Velikonje« in Ivana Rometa, ki je v svojem krvinskem zapisniku vmes med seznam žrtve sestavil primitivne španske verzice o svojih nekdanjih španskih rdečih ljubcah. Tudi metode so bile iste, kakor v Španiji, le da je pri nas zagrizenost in krutost večja. Tudi cerkve in cerkveno posodo so skrunili, kakor dokazuje primer iz Mačkovec pri Novem mestu, kjer so partizani podružnično cerkev oskrnili, iz cerkvenih posod pa pijančevali. Kakšen privilegiran položaj so imeli španski prostovoljci, kaže najboljši primer ubitega Ivana Rometa. Ko so tega ljudskega krvnika kmečki fantje ujeli, se je izgovarjal na sledeč način, misleč, da so to njegovi partizanski tovariši: »Kaj pa hočete, saj jaz sem vendar ta pravi komunist, jaz sem celo španski prostovoljec!«

»Poštene ljudi je treba iztrebiti!«

V Gorenji vasi pri Smarjeti ob Novem mestu so poleg tolikih drugih žrtve partizani ubili tudi 28letnega krojača Stanka Grahuta. Zaman so bile vse prošnje vaščanov, češ, to je vendar najbolj pošten fant v vasi. »Saj prav take moramo iztrebiti!« so rekli partizani. Umor je zakrivil Alojzij Pajk, bivši Grahutov pomočnik, ki je svojega bivšega mojstra dal ujeti. Grahut je bil umorjen z bajonet. V prsa je dobil 7 bodaljev, dva v levo stran vratu, na desni strani pa mu je bil vrst do polovice prezezan; tri zabadljaje je dobil tudi v trebuh, obraz, zlasti pa spodnja čeljust, pa eta bila popolnoma razsekana. Prav kakor divji tiger, ki kisle zlasti v pozimi uživamo surovo, recimo kot solato, z dodatkom malo olja, ali kake druge masčobe; če imamo slučajno na mizi kak golač, uživamo zraven kisle zelje surovo. Škoda je res kisle zelja, da bi ga z mesom kuhali v takozvani »segedinski golač«, ki pač nasiči človeka, ne daje pa mu prav nič za zdravje potrebnih snovi.

našo smrt. Samo župna cerkev, župnišče in 39 hiš je bilo rešenih po največjem trudu. Vlada je dala pogorelcem 37.000 frankov.

2. APRILA 1840 zvečer je pogorelo v Trbojah v smledniškem okraju 18 hiš in več gospodarskih poslopij.

5. APRILA 1717 so podrli stari rotovž v Ljubljani.

10. APRILA 1715 so spravili v Ljubljani preveliko množico beračev v lazaret in jih oskrbovali iz nabiralnikov, postavljenih v glavnih cerkvah. Število na ta način oskrbovanih revežev je znašalo 280.

11. APRILA 1744 se je rodil v Kamniku Jurij Japelj, ki je po končanih študijah stopil v duhovski stan, deloval v več krajih plodonosno kot dušni pastir, poleg svojih stanovskih poslov oskrbel tudi prevod več svetopisemskih del v kranjski jezik in nazadnje kot kanonik in višji školski nadzornik v Celovcu 10. oktobra 1807 v Gospodu zaspal. — 1837 je bil na Kranjskem rojeni in v Ameriki kot misionar blagonsko delujoči Friderik Baraga, sedaj generalni vikar škofije v Cincinnati, na obisku v Kranju, od koder se je kmalu zopet vrnil na svoje mesto; deželnemu muzeju je zapustil v trajen spomin več redkosti iz Amerike, knjižico o šegah divjih Indijancev in od njega spisano versko knjižico v jeziku Ottaweh.

15. APRILA 1700 je bila avguštinska, sedaj frančiškanska cerkev pri špitalskem mostu v Ljubljani od škofa Žige Kristijana grofa Herbersteina posvečena. Ustanovniki, baroni Russenstein, so bili navzoči.

16. APRILA 1717 je podelil takratni župan, Jakob Herndler, temeljni kamen za novi ljubljanski rotovž.

17. APRILA 1825 ponoči je pogorelo v vasi Šiški pri Ljubljani 60—70 hiš z gospodarskimi poslopji.

18. APRILA 1695 je bila v Ljubljani razglašena nemška denarna vrednost, vendar je ostalo staro imenovanje do najnovejših časov med kmetiskim ljudstvom. Šest soldov je bilo

Smrtna groza ni nikoli držala ljudi v svoji oblasti tako kakor pod partizanskim strahovanjem. Za vsako malenkost smrti! Tako so Grila Janeza ubili samo zato, ker se je nekdo izjavil, da se mu zdi, da je Gril nekoliko »faršite«. Odgovorna za smrt Grila Janeza, doma iz Bušincev pri Novem mestu, sta Pečak Martin iz Bušincev ter Pelko Franc, ki je komisar tamkajšnje partizanske čete.

»Krščanski socialisti« in njih zločinska vloga

Kljub zločinstvu partizanov se še med partizani najdejo ljudje iz vrst bivših krščanskih socialistov, ki imajo to žalostno ali bolje zločinsko nalogo, da skušajo pred ljudmi prikazati komuniste kot take, ki verj v nasprotjeju, češ, saj smo tudi mi krščanski socialisti med njimi. Eden izmed teh zločincev, ki je njegovo delo še bolj zločinsko kakor pa komunistična krvoločnost, kajti on ji pripravlja pod lepim videzom pot, je Vinko Kos iz okolice Novega mesta. Ta se zlasti trudi, da bi ljudje pridobili za komuniste s tem, da se izdaja za pravovernega kristjana. Seveda ljudje že dobro vedo, da danes med »krščanskimi socialisti« in komunistom ni prav nobene razlike, nasprotno, da so se prav iz vrst krščanskih socialistov rekrutirali najbolj vneti kolovodje partizanstva.

Število žrtve je strahotno

Po dosedanjih ugotovitvah so partizani pobili na deželi in v Ljubljani gotovo že nad 1500 ljudi. To je dosedanja statistika. Mnogo pa je takih primerov, ki še niso znani; zlasti se še ne pozna število takih, ki so jih partizani pobili med lastnimi vrstami, ker se jim niso zdeli zanesljivi ali ker se niso hoteli ukloniti njihovim zahtevam.

Kdo so krivci

Partizanski kolovodje so si iz strahu pred pravico nadeli razna izmišljena imena. Toda vse to jim nič ne pomaga, ker se njihova imena prej ali slej zvedo. Ljudstvo glavne krivce povsod že prav dobro pozna, pozna celo navadne partizane, ki se ne bodo mogli poskriti, ne da bi jih pograbila

Stoletnica zeljarske industrije v Ljubljani

Ljubljana, septembra.

Kislo zelje je prastara slovenska narodna jed in moremo skoraj trditi, da so naši sosedje način uživanja konzerviranega zelja posneli od nas; v umetnosti kisanja zelja res nihče ne dosega našega kmeta, še manj pa še sedaj znanih trnovskih zeljarjev. Zeljarska industrija v Ljubljani bi mogla prav letos ali lani slaviti stoletnico, odkar je postala — obrt. Točnih zapisnikov, kdaj so se nekateri Trnovčani in Krakovčani prijavi kot obrtniki zeljarji, sicer ni, toda naš domači zgodovinar Vrhovnik piše v svoji »Zgodovini trnovske fare«, da se je ta obrt pričela okoli l. 1840 in da so v Ljubljani nekateri družine, ki podedujejo zeljarsko obrt iz roda v rod. Pripomniti moramo da je kisanje zelja bilo sicer že poprej znano, morda je že kakih 500 let, odkar je prvi naš človek odkril skrivnost, kako ohraniti to dobro živilo tudi čez zimo, prava zeljarska obrt pa je stara komaj dobrih to let. Zeljarji v Trnovem in Krakovem so še vedno ugledni podjetniki, čeprav so jim prejšnja leta že pričeli delati hudo konkurenco nove zeljarske rodbine v Mostah, na Kodeljevem, na Barju in pa kmečki zeljarji. Dandanes si ti zeljarji ne bodo več konkurirali, zakaj vse zelje, kar ga bodo sedaj, ko zore zeljate glave, naribali, ga bodo mogli zlahka prodati, bodisi v Ljubljano, bodisi kam drugam. Bila so namreč leta, ko sta samo Trnovo in Krakovo kar v vagonih izvažala kislo zelje tako v bližnjo Italijo, v nemška mesta, kakor Gradec, Dunaj, Linz ter druga manjša mesta, pa tudi v prekmorske dežele. Velik kupec ljubljanskega kislega zelja je bil Egipt, drugi velik kupec pa Južna Amerika.

O zdravilnih snoveh v kislem zelju, zlasti o vitaminih, je bilo mnogo pisanega, vedeti pa moramo, da kuhano kislo zelje izgubi večino hranilnih, redilnih in zdravilnih snovi. Najboljše je, da kisle zelje tudi pozimi uživamo surovo, recimo kot solato, z dodatkom malo olja, ali kake druge masčobe; če imamo slučajno na mizi kak golač, uživamo zraven kisle zelje surovo. Škoda je res kisle zelja, da bi ga z mesom kuhali v takozvani »segedinski golač«, ki pač nasiči človeka, ne daje pa mu prav nič za zdravje potrebnih snovi.

roka pravice. Navajamo spet nekatera imena, ki sloviijo med ljudstvom po krvoločnosti in zverinstvu. V okolici Smarjete je moril ljudi Novomeščan Ljubo Kosir, ki si je sam zapel žalostno pesem, da je že ubil 30 ljudi. On je sodeloval tudi pri umoru župnika Komljanca. V smarjetski dolini se udeležuje tudi novomeški trgovec s papirjem Vinko Kos, ki na tem odseku vodi vso prehrano, propagando in upravo. Z njim se vlačil Slavka Beele-tova iz Zagrada št. 5. Kot bolničarka se je v teh oddelkih udeleževala Stanka Kosakova iz Novega mesta. Pri tako imenovani udarni brigadi sodeluje znani bratje Suhinji iz Novega mesta. Ta udarna brigada je zdaj že skoraj popolnoma razbita. V znani bitki pri Smolenji vasi, kjer so partizani doživeli velik poraz in začel razkroj, so komunistični vodje mlade udarnike napojili z vinom in žganjem ter jih pognali v naskok, ki se je končal z velikim porazom in velikim žrtvami. Tu je padel tudi sedmošolec Viktor Majzelj iz St. Jerneja.

Ob Mirni peči slovi po svoji okrutnosti Adolf Osterc, sin trgovca Stefana Osterca iz Mirne peči. On ima med partizani funkcijo sodnika in političnega komisarja. Prav tako iz Mirne peči je Stano Potočar, politični komisar 4. čete II. bataljona.

Pri Beli cerkvi se je zelo udeleževal učitelj Medved ter domačin Mislej Ljubo, ki ima največ zaslug za nabiranje partizanov. Dalje je eden izmed vidnejših komunistov učitelj Šlibar, ki zelo terorizira in pobija ljudi. Pri Žužemberku pa je najbolj zaslovel po svoji okrutnosti Smrke, nekdanji nadzornik v Kamniku.

Poleg tega se navajajo še imena: Zalar Tone pri Borovnici, Lado Potokar pri Višnji gori in prav tam Suligot ter višnjegorski učitelj Turnherr. Razume pa se, da je že veliko drugih imen zločincev, ki bodo v pravem času vsa prišla na dan, v roke sodnikov.

Kmečka samoohramba

Zaradi udufeev, ki so jih partizanski oddelki prešli v zadnjem času in ki jih še prejemajo, se je njihova organizacija že razkrojila in je sedaj v razsulu. Partizanski oddelki begajo kot divje zveri iz kraja v kraj in ne spijo dve noči v istem kraju. Oddelki vaških straž, ki so se že na mnogih krajih onemnale ali pa se zdaj snujejo, jih ne pustijo priti blizu naselijem, ali pa jim sledijo v gozdove ter jih preganjajo in uničujejo. Zaradi tega so zavladale med partizani obupne razmere. Imovina skušajo prodati kmetom po smešno nizki ceni, kar ti odklanjajo, voditelji pa beže od svojih oddelkov in se skušajo poskriti.

Tako se je začel konec enega izmed najstrahotnejših poglavij v zgodovini slovenskega ljudstva.

Sedaj doraščajo in se debele zeljate glave. Po nekaterih njivah je kar veselje pogledati, kako debele so te glave, zlasti tam, kjer je pride-lovalec imel dovolj gnoja, ki ga zelje zahteva kar precej. Posamezne glave že dosedaj dosega jo težo tudi do starih kilogramov.

Prav pri zelju se moramo spomniti, kako škodljiva sta bila sovraštvo Ljubljancev — kmetje so namreč bolj pametni — in pa zmotna, zlobna propaganda zoper vrabce. Kapusov belin je napravil na zelju letos mnogo škode, toda te bi bilo manj, ako bi pustili vrabca na miru! Vrabec je v ekbrbi za svoj zarod najbolj priden uničevalec kapusovih jajčec in pozneje gosonic na zelju, pa tudi odraslih metuljev pomori mnogo. Kdor pa s svojega zeljnika enkrat vrabca prežene, ga leta in leta ne bo več videl, toda vselej mu bo zelje gnilo in razjedeno.

O kisanju zelja je več receptov. Najboljše je, da kisamo cele glave, seveda očistene in pa tudi poparjene v vreli vodi. Take glave so pripravne tudi za solato. Pravo kislo zelje pa dobimo z ribanjem. Dobri zeljarji nikoli ne pozabijo pridati zelju, ki se tako konzervira, eno ali več pesti soli, kakor sta pač kad ali pa sodeček velika. Pri uporabi kislo zelje dobro izperemo, a ga očistimo odvisne soli, kuhati pa ga moramo v lastnem soku, to je zeljnic, potem šele obdržati okus.

Kakor vsak drug sadež, je tako tudi zelje letos dobro obrodilo. Skrb naših gospodinj in gospodarjev je, da ga čim več nakisamo, bodisi v glavah, bodisi naribanega. Pri pshrani nam bo to prav prišlo.

Madžarske finance. Madžarska vlada name-rava predložiti parlamentu v jesenskem zasedanju predloge za uvedbo novega izrednega vojne-ga davka, ker se je dosedaj način financiranja stroškov (50% z davki in 50% s posojili) izkazal za nezadostnega.

Obtok bankovcev na Madžarskem je s koncem avgusta dosegel 238 milijarde pengő.

Električna kurjava stanovanj bo pozimi v Švici prepovedana, ker ne bo na razpolago do-volj toka. Če se vodno stanje ne bo izboljšalo, bo kurjava prepovedana že od 1. oktobra dalje.

1. repar (Batzen), 5 reparjev 1 petica (Sieben-zehner) ali 17 krajcarjev, 3 petice 1 rajniš (Rheinisch) ali 51 krajcarjev in 100 rajnšev 85 nemških goldinarjev. V letu 1788 je bilo kovanih mnogo enojnih in 1790 mnogo dvojnih ali dva zlatnika, ki so bili 1802 še v prometu.

19. APRILA 1714 je umrl J. A. Dolničar (Thalnitsher) pl. Thalberg, generalni vikar ljubljanske škofije; pod njim in na njegovo pobudo je bila sezidana današnja ljubljanska stolnica (velikanska kupola je bila postavljena šele 1841 od Matevža Medveda, po domače Pin-tarja, kmetijskega zidarja iz cerkljanske župni-je) in Collegium Carolinum.

21. APRILA 1686 je bil krščen v ljubljanski stolnici, škofu pripadajoči ujeti turški su-ženj Ali, ki je dobil ime Nikolaj. — 1835 zvečer je pogorelo mesto Radovljica z župno cerkvijo in župniščem.

22. APRILA 1702 se je pripeljalo po reki Ljubljani prvih 6 uršulink iz Gorizije v Ljub-ljano, odpeljali so jih v gosposkih kočijah in so se nastanile v hiši svojega ustanovnika gosp. pl. Schellenburga.

24. APRILA 1841 slovesni sprejem usmilje-nih sester iz reda sv. Vincencija Pavlanskega v Gradcu.

25. APRILA 1615 inkvizicijska seja za iz-trebljenje luteranstva. Za ta dan je bil po-klican deželni pisar David Panthaleon.

28. APRILA 1686 je udarila ob 4 zjutraj strela v deželno smodnišnico na ljubljanskem Gradu, v kateri je bilo okrog 300 stotov smod-nika, prižgalnih kapic in ostalega goriva. Eksplozija in z njo povzročeni pretres sta bila strašna; mnogo hiš je bilo porušeni, nobeno okno in nobena peč v mestu ni ostala nepoško-dovana, železna vrata smodnišnice je vrglo več kakor uro daleč.

30. APRILA 1776 se je rodil v mitnici pri črnuškem mostu Ludovik baron Ravbar, ki je kot zadnji potomec te na Kranjskem slavne rodovine umrl kot kanonik v Oloomcu 23. decembra 1831. Labacensis.

Droline novice

Koledar

Sobota, 12. septembra: Ime Marijino; Gvidon, spoznavalec; Anton, škof in mučenec; Macedonij, mučenec; Silvin, škof.

Nedelja, 13. septembra: Notburga, devica; Filip, mučenec; Amat, škof; Ligorij, mučenec; Mavrilij, škof.

Profesor Alfonz Paulin

Svoj 90. rojstni dan praznuje v ponedeljek, 14. septembra, nestor slovenskih botanikov, profesor Alfonz Paulin. Je telesno oslavljen, a duševno svež. Kadar mu prinese g. Juvan šopek izbranih cvetlic z botaničnega vrta, si ogleda prav natančno vsako.

Profesor Alfonz Paulin se je rodil 14. septembra 1853 na Turnški graščini pri Krškem. Prirodopis je študiral na graški univerzi, kjer je leta 1878, naredil izpit za profesorja prirodoslovnih ved. Služboval je vse svoje življenje v Ljubljani. Leta 1886 je postal ravnatelj botaničnega vrta, ki ga je urejal do leta 1931. Potem let je žrtvoval delu na botaničnem vrtu. V tem času je prehodil v botaniških ekskurzijah vso bivšo Jugoslavijo in izdal skoraj dovršen herbarij »Flora exsiccata Carniolica«. Sodeloval je s pripeki iz svojega oljega raziskovalnega okrožja pri najznamenitejših evropskih florističnih delih in je bil v stalni zvezi z raznimi svetovnimi učenjaki.

Častitemu starčku-učenjaku želimo, da bi preživel v miru večer svojega življenja.

Važna praktična nujna NOVOST

Dr Fran Bradač

SLOVAR TUJK

Druga predelana in pomnožena izdaja
203 strani, broš. L. 36,- vezana L. 44,-

SLOVAR TUJK razlaga nad 12.000
izrazov in fraz, ki jih uporabljajo
moderna jeziki.

Prepotrebna knjiga prav za vsakega

Slovar je izdala založba

Ljudske knjigarne v Ljubljani

Pred Škofijo 5 - Miklošičeva cesta 5

— Upraviteljstvo I. dekl. meščanske šole v Ljubljani sporoča, da se prično popravni izpiti dne 17. septembra ob 8. uri zjutraj v šoli na Grabnu. Natančnejši spored je na deski v šolski veži. Prošnje za popravni izpit naj oddajo učenke v šoli do 15. septembra. Zunanje učenke naj si pravočasno preskrbe dovoljenja za vstop v mesto.

— Na II. deklisli meščanski šoli v Ljubljani-Bežigrad, bodo popravni razredni in završni izpiti od 24. septembra dalje, vsak dan ob 8. Natančni razpored je v šoli na oglasni deski. Upraviteljstvo.

— Privatna dvorazredna trgovska šola Zbornice za trgovino in industrijo, Gregorčičeva ulica 27 (Trgovski dom, poleg Visokega komisariata) vpisuje vsak dan dopolne.

— Delni sončni mrk v četrtek. Kakor je bilo napovedano, je v četrtek 10. t. m. ob 17.45 nastal nepopolen sončni mrk, ki se je v Ljubljani lahko dobro videl. Zavel je obseg 0,51 sončne oble v premeru. Najbolje se je videl okoli 18.30 in so ljudje lahko opazovali, kako je bila bela plošča na desni strani srpasta prirežana, zadaj za njo pa se je bleščalo sonce. Okoli plošče so se vrstili raznobirni kolarbarji, zlasti v raznih rdečih nijansah. Mrk je končal nekaj minut pred sončnim zahodom. Tega ni bilo mogoče opazovati, ker se je obla skrila za večji oblak. Pri nas je trajal nepopolen sončni mrk 1 uro in 38 minut. Popoln mrk se pojavi v gotovem kraju vsakih 360 let. Ta mrk traja dve leti kakih 8 minut.

— Rekordno stanje barometra. Ko je termometer 4. septembra zaznamoval svoj letošnji rekord z +32,5°C, je bil pač zanimiv vremenski pojav. Letošnji september sploh zaznamuje različne vremenske in druge zanimivosti. Poleg hude vročine je v četrtek prinesel še delni sončni mrk. V petek zjutraj pa je september naklonil barometru poseben rekord. Zračni pritisk se je od prejšnjega dneva še močno povečal in je dosegel v petek zjutraj stanje 772,2 milimetra. V tem poletju še ni bil nikdar barometer tako visoko, kajti najvišje stanje je bilo avgusta 769,3 mm. Letos so bili drugače prav redki dnevi, ki bi se lahko izkazali s še višjim barometrom. Trije dnevi so med vsemi letos zaznamovani z barometričnim rekordom: 3. januar 774,3 mm, 25. januar 776,8 mm in 22. marec 773,6 mm. V četrtek je bil zaznamovan maksimum +26,6°C, v petek jutranji minimum +12,6°C, ta nekoliko nižji od četrtrkovega. V petek zjutraj je valovila nizka, gosta megla. Pozneje se je razpršila in posijalo je sonce.

— Izbris dolgov v zemljiški knjigi. V avgustu je bilo v zemljiški knjigi zaznamovanih 26 predlogov za izbris različnih starih in novejših dolgov. Izbrisani so bili dolgovi za 148.000 lir, to novejšega datuma, dalje stari dolgovi za 49.057 K in dolgovi za 2.522.841 din. Izbrisana sta bila med drugimi dva mala krona dolgova v zneskih po 70 in 62 K. Najvišji izbrisani dinarski dolg je znašal 800.000. V juliju je bilo 30 predlogov za izbris 2.998.348 din. Bilo je dalje zaznamovanih 13 predlogov za zaznamo realnih eksekucij glede terjatev v znesku 129.145 lir. Dalje so bili vloženi 3 predlogi za uvedbo dražbenega postopanja za terjatev v skupnem znesku 170.179 lir in 2485 din. Neki upnik je predlagal uvedbo dražbenega postopanja zaradi bagatelne zneska 45 din. Dalje sta bila avgusta predlagani 2 prisilni upravi zaradi 53.400 lir. Ena od teh je bila kmalu nato preklicana, ker je prišlo med upnikom in dolžnikom do sporazuma.

— Bodimo pozorni pred grizo. Smo v času obiranja zrelega sadja in mladina je seveda srečna, ako ima priliko, da se naje jabolk, hrušk in sličnih dobrot. Ta lepa stran meseca septembra pa ima tudi svojo senčno. Prezirano uživanje sadja ima za posledico razne

bolezni v prebavilih. Najbolj nedolžna bolezen je seveda, če neprevidnega otroka po zavitem sadju boli trebuh, zlasti, ako se je po jabolkih in hruškah napil vode. So pa še resnejše bolezni, najbolj nevarna pa je nedvomno griza, ki je nalezljiva bolezen in se rada loti tudi odraslih. Pojavov grize je bilo zadnje čase več zabeleženih, v nekaterih hujših primerih so morali posredovati celo reševalci s svojim avtomobilom. V ljubljanski bolnišnici in drugih zavodih leži še sedaj več bolnikov, bolnih za grizo. Zato svetujemo vsem, zlasti pa staršem največje previdnosti. Otroke je treba opozoriti na največjo snažnost. Vsako jabolko, ki ga hočemo pojesti, moramo umiti. To najbolj store matere, zakaj otroci so pač bolj neučakani. Najbolj nevarno je jesti sadje, ki je ležalo že dalj časa na zemlji. Bacili grize so povsod, v vlažnih, travnatih tleh pa se najbolj množe. Tudi nezrelo sadje je nevarno, ker oslabi želodec, ki je potem manj odporen proti grizi. Vedeti moramo, da en sam bolnik lahko ogroža vso družino in okolico, tudi take osebe, ki sploh ne jedo sadja ali pa, ki so pri uživanju sadja skrajno previdne!

— Krizanteme cveto. Poleg dalij je nedvomno najlepša naša jesenska cvetlica krizantema, ki se je pri nas že zelo udomačila. Res je, da jo marsikdo še vedno zamenjava z dalijo, od katere so nekatere vrste res slične krizantemam, vendar sta to dve različni vrsti cvetlic. Medtem, ko je dalija doma v Mehiki, je krizantema prišla k nam z Japonske, kjer so jo že Japonci sami, priznajo najboljši vrtnarji, že visoko kultivirali, pa tudi v Evropi je kultura te cvetlice na visoki stopnji in poznamo že mnogo vrst krizantem. Krizantema cvete vsi jesen, tja do prve slane ali snega, ki jo pač umorita. V dobrih toplih jesenih jo imajo tudi vrtnarji samouki toliko, da jo morejo z domačega vrta znesti na grobove svojih rajnih, katerih najljepši okras je na vseh mrtvih dan, ako pa zapade slana pred 1. novembrom, potem imajo krizantemo pač skoraj samo še pokloni vrtnarji, ki jo vzgajajo v cvetličnjakih. V takih primerih so pri nas krizanteme izredno draga zadeva.

Ljubljana

1 K Mariji Pomočnici na Rakovnik vabi za nedeljo, 13. sept. ob petih popoldne ljubljanske moše in mladeniče Moška kongregacija krizanska. Pobožnost se prične z govorom, nato pa sledi pete litanije Matere Božje z molitvami. Dopoldne ob 11 ima kongregacijsko predstojništvo kratko sejo v govorilnici križ. samostana.

1 Lektor Nemške akademije dr. Otto Drüner, je ponovno vpoklican pod orožje in bo prevzel vodstvo lektorata v Ljubljani gospod profesor dr. Henrik Swoboda. Gospod dr. Drüner se poslavja v nedeljo, dne 13. t. m. ob 10 dopoldan v srebrni dvorani hotela »Union« od članov in prijateljev Nemške akademije s prireditvijo: »Zakladna škrinjica nemške pesnitve in glasbe«.

1 Na uršulinski gimnaziji bodo vsi popravni izpiti 16. septembra ob 8. Učenke, ki bodo delale sprejemne izpite, naj najkasneje do dne 13. septembra vložijo pri ravnateljstvu lastno-ročno pisano neokolkovano prošnjo. Prošnji priloge 4 lire za cerkveni kolek, spričevalo 4. razreda ljudske šole ter rojstni in krstni list. Sprejemni izpiti bodo 22. in 23. septembra. Izven meje stanujejoče učenke lahko dobe pri ravnateljstvu potrdila za prehodnice.

1 Izpiti na meščanski šoli v Lichtenurnovem zavodu. 1. Popravni izpiti za učenke I. II., III. razreda se prične 17. septembra ob 8. uri. 2. Razredni izpiti za tiste učenke, ki zaradi opravičene odsotnosti niso bile ocenjene pri končnem redovanju, se prične 21. septembra ob 8. uri. Za morebitne prepuščane preko meje je treba pravočasno poskrbeti. Uprava.

1 80 kg drv za osebo bodo odslej trgovci s kurivom razdeljevali strankam, seveda samo onim, ki nimajo take zaloge drv, niti plina, niti lastnega gozda. Dosedanja množina je torej več kot potrojena, vendar pa ne moremo prerokovati, koliko časa bodo ljudje morali shajati s temi drvami. Zato naj vse tranke skrbno varčujejo s sedaj dobljenim kurivom, da ne bo neprijetnih presenečenj. Tisti, ki so za september že dobili po 25 kg drv za osebo, lahko brez zopetne predložitve potrdil dobe še po 55 kg drv za osebo, vendar pa pri istem trgovcu, kjer so sedaj dobili drva. Drva dobi pri trgovcu s kurivom samo tisti, kdor predloži mesarsko knjižico in potrebno potrdilo hišnega gospodarja.

1 Nabavljalna zadruga mestnih uslužbencev, ki se je zelo naglo prav koristno uveljavila ter še vedno napreduje, je po naklonjenosti županstva dobila večje in lepše prostore v mestni hiši v Prečni ulici št. 2. Ker se trgovina zadruga v soboto, 12. t. m. seli iz sedanjih prostorov na magistratu, zato bo trgovina v soboto popoldne zaprta, v ponedeljek, 14. t. m. zjutraj bo pa že poslovala v novih prostorih v Prečni ulici št. 2. Selitev v mnogo večje in ugodnejše prostore, ki tudi leže skoraj v središču mesta, pomeni za to pomembno zadrugo spet pravi velik napredek, predvsem pa je selitev nov dokaz velike skrbi županstva za mestne uslužbence.

1 Seznam davnih osnov zdravnikov, zobozdravnikov, živnozdravnikov in zobotehnikov-dentistov bodo do 24. t. m. med uradnimi urami razgrnjeni v vratarjevi sobi na magistratu.

1 Pečarske in cementinarske pomočnike vlijudno vabimo na sestanek ki bo v nedeljo, 13. septembra 1942 ob 9 dopoldne v Pokrajinski delavski zvezi, Miklošičeva c. 22, I. nadst., soba št. 5. Na sestanku bo referent oddelka poročal o kolektivni pogodbi, ki naj se sklene za navedeno stroko in o ostalih aktualnih vprašanjih. Z ozirom na važnost razgovora vabimo vse pomočnike in delavstvo, da se sestanaka udeležijo. — Oddelek industrijskih delojemalcev Pokrajinske delavske zveze v Ljubljani.

1 Mizarске pomočnike vlijudno vabimo na sestanek, ki bo v nedeljo, 13. septembra ob 10.30 v Pokrajinski delavski zvezi, Miklošičeva c. 22, pritrilje. Na sestanku bomo poročali o sklenjeni kolektivni pogodbi za mizarstvo stroko in o zaščiti delavstva v mizarjskih obratih. — Vsi vlijudno vabljeno! Pokrajinski sindikat delojemalcev lesne stroke — Skupina mizarjskih pomočnikov PDZ.

1 Oddelek industrijskih delojemalcev Pokrajinske delavske zveze vabi vse delavstvo, zaposleno v kemičnih in usnjarskih obratih v Ljubljani, da se udeležijo v nedeljo, 13. septembra 1942 ob 9 dopoldne delavskega sestanka,

ki bo v Pokrajinski delavski zvezi (Delavski zbornici), I. nadst., soba št. 5. Na dnevnem redu sestanka je važno poročilo o predlogih za uspešnejšo zaščito kemično-usnjarskega delavstva. Zaradi tega so vsi delavci navedenih strok vabljeno, da se sestanaka zanesljivo udeležijo.

1 V boju zoper prah je letos mestna občina res storila več, kakor je moglo pričakovati občinstvo. Mnogo cest je bilo utrjenih vsaj s površinsko prevleko, da je čim manj prahu, poleg tega je pa ob dolgotrajni suši mestno cestno nadzorstvo zvišalo delovni čas škroplilnih avtomobilov na 10 ur na dan, škroplilnega tramvaja pa celo na 14 ur na dan. Najbolj prometne netlakovane dele cest je pa mestna občina letos posula s kloromagnezijevjo soljo, ki odpravlja prah, predvsem pa netlakovani del Poljanske ceste in Ceste soške divizije. Pri preganjanju prahu pa mestni občini prav izdatno pomagajo predvsem trgovci in tudi drugi hišni posestniki, ki čedno vzdržujejo hodnike ter jih večkrat škrope. Upamo, da bodo njih dobri zgled posnemali prav vsi hišni posestniki ter skrbeli za snažne hodnike ob svojih posestvih. Da je mestna občina mnogo storila za ceste, njih vzdrževanje in za snago po vsem mestu, zlasti v boju proti prahu, nam pričajo skoraj vsakdanje pohvalne novice v naših dnevnikih, ko smo druga leta zaradi prahu morali brati le preveč pritožb pretirano zahtevnih ljudi.

1 Olga Scheinplflugova: »Okence«. Komedija v 4. dejanjih. Igrali bodo: Kraljeva Dvornica, Rasbergerjeva - Rožico, Nakrst - Plevko, J. Kovič - Johanka, V. Skrbinec - Toneta, Blaž - Lojzeta, Verdonik - Diviška, P. Kovič - policijskega komisarja, Košuta in Kosič - nosača. Režiser: J. Kovič.

1 Razvoj Vidovdanske ceste. K notici pod tem naslovom smo prejeli: Ulica »Krajva dolina« ni bila nikoli kako živinsko sejmišče. Redni ljubljanski živinski sejmji so bili na travniku tam, kjer stoji danes I. mestna deška ljudska šola — dosedanje kal. elektr. centrale. »Na Ledinje« smo rekli stari Ljubljanci, in tako pravijo tudi še danes šoli, ki stoji že okrog 50 let. — Od kn. šk. posestev je mestna občina kupila zemljišče po 3 K, ko je bil župan Hribar. Mož je bil pameten in edini, ki se je uprl prodaji. Dokaz — njegovo pismo, ki je še danes v vladnem arhivu. — Tisti ostanek parka pred cerkvijo Srca Jezusovega ni ostanek škof. travnika. Ondi je stala znana z nemškem jeziku: »Kuhthale«. — Gostilna pri »Mozini« je še danes starejši znana pod imenom pri »Krvavljenu«.

1 Bernauer in Oester: »Konto X«. Veselogra v treh dejanjih, o ljubezni in drugih nemodernih stvarih. Igrali bodo: Gorinskova — Alkanova, Starčeva — Uli, Blaž — Oskarja, Bratina — kapitana, Nakrst — dr. Šolarja, Gorinšek — Srakoperja, Košič — Piškurja, Rakerjeva — Avgusto, Košuta — Zamorska, Križajeva — sobarico, R. Stritarjeva — strojepiko. Režiser: Milan Kosič.

1 Se o značenju hodnikov. Kdor že dolgo pozna Ljubljano, se gotovo čudi, kako je v našem mestu moglo nastati vprašanje, kdo naj pometi hodnike in z njih spravlja sneg. Od nekdaj so to delali hišni posestniki sami, v prvi vrsti so pa uvideli trgovci, predvsem trgovci z živili, polti pred svojimi trgovinami hodnike tudi škropili, da niso imeli prahu v trgovinah in na blagu, obenem so si pa s škropljenjem prav prijetno hladili trgovine. Velik del trgovcev in tudi mnogo obrtnikov ter hišnih posestnikov to še sedaj dela v lastno korist in bi zaradi razumnih in tudi splošno korist upoštevajočih gospodarjev sploh ne bilo treba predpisov za snaženje hodnikov niti neprestanih opominov v časnikih. Ko je pa na mestno občino začela površne gospodarje opozarjati na njih dolžnost, se je število uvidenih gospodarjev prav zelo povečalo in dandanes vidimo, da so ljubljanski hišni posestniki in lastniki parcel precej disciplinirani, ker se res zavedajo velikega pomena snaga vsega mesta in tudi ugleda Ljubljane. Z veseljem lahko vsak dan ugotovljamo, kako veliko gospodarjev skrbi za snažne in poškropljene hodnike, da je vsa ulica zaradi reda in snage prikupna in tudi v najhujši vročini vabljiva. Navzile vsemu temu je pa še vendar nekaj malomarnih posestnikov, ki še vedno ne upoštevajo opozoril in opominov mestne občine. Zato moramo spet opominjati vse take gospodarje, da po predpisih morajo pred svojimi posestvi v jutranjih urah pometi in osušiti hodnike, jih v lastnem interesu na dan po večkrat škropiti ter na ta način prispevati svoj dolžni delež k snagi in ugledu naše bele Ljubljane.

1 G. Donizetti: »Don Pasquale«. Komična opera v treh dejanjih. Peli bodo: Pasquala — Betetto, Malatesto — Janko, Ernesta — Sladovljec, Norino — Mlejnikova, notarja — Jelnikar. Dirigent: A. Neffat, režiser: R. Primožič, zborovodja: R. Simoniti.

1 V Ljubljani je nad 4000 čebeljih družin. V Ljubljani imajo čebelje družine premalo prostora. Do tega sklepa je prišel g. Josip Kobal v članku, ki ga je objavil v zadnji številki »Slovenskega čebelarja« pod naslovom »Nekaj podatkov o čebelarstvu v Ljubljani«. Čebelarsko društvo samo je zbralo za vso pokrajino natančne podatke o številu različnih panjev in številu čebelarskih družin. V Ljubljani so 3 podružnice Slovenskega čebelarskega društva in železničarske čebelarske zadruga. V njih je bilo včlanjenih 266 čebelarjev, ki so imeli skupno 4.113 A. Z. panjev, 137 kranjčev in 55 prasičkov, skupno torej 4.305 družin. Leta 1900 je bilo v Ljubljani komaj 200 panjev. Po matematičnih računih g. Josipa Kobala, ki meri površina mestne občine ljubljanske 6358 ha, bi v Ljubljani smelo biti največ do 170 panjev. Sedaj pride na vsako čebeljo družino le 75. Vsak panj potrebuje okoli 23 kg obnožine, torej 4.305 panjev, kolikor jih je sedaj v Ljubljani, 99.015 kg obnožine. To je res velika množina cvetnega prahu, ki ga zberejo čebelice samo v Ljubljani.

1 Rabarbara je bila med nami nekoč tista rastlina, oziroma sočivje, ki je bilo najmanj znano, le gosposke mize so jo poznale. Rabarbara daje namreč izredno okusen kompot. Rabarbara vsebuje tudi mnogo snovi, ki so zdravilne za one, ki imajo kako bolezen na notranjih organih. Letos pa je opaziti, da so tudi ljubljanci posadili lani mnogo rabarbare, ki je že obrodila. Pri rabarbari so užitna stebila, ki jih je treba odrezavati, korenina pa ostane in požene znova, ker je rabarbara trajnica. Tudi ljubljanski železoci so se na rabarbaro že privadili, saj jo celo kmetice včasih prinesejo na prodaj v mesto in vso dobro prodajo. Res pa je, da je rabarbara sem in tja zaradi svojega posebnega okusa včasih tudi zopna. To je pač odvisno od okusa ljudi. Vendar pa večina prebivalstva že zna ceniti to plemenito sočivje.

1 Nedeljsko zdravniško službo bo opravljal od sobote od 20. ure do ponedeljka do 8. ure

zjutraj mestni višji zdravstveni svetnik dr. Mis Franta, Poljanska cesta 13.

Naznanila

GLEDALISCE. Drama: Sobota, 12. sept., ob 17.50: »Okence«. Izvea. Zelo znizane cene od 10 lir navzdol. — Nedelja, 13. septembra, ob 11: »Konto X«. Izvea. Zelo znizane cene od 10 lir navzdol. Ob 17.30: »Kralj na Betajnovci«. Izvea. Zelo znizane cene od 10 lir navzdol. — Opera: Sobota, 12. sept.: zaprto. — Nedelja ob 16: »Don Pasquale«. Izvea. Zelo znizane cene od 18 lir navzdol.

RADIO. Sobota, 12. septembra: 7.30 Pesmi in napipi — 8.00 Napoved cesa, poročila v italijanski in 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenski — 12.45 Koncert baritonista Vekoslava Janka — 13.00 Napoved cesa — poročila v italijanski — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski — 13.20 Lepe pesmi ob večerj in danes, orkester pesmi vodi dirigent Angelini — 14.00 Poročila v italijanski — 14.15 Koncert Radjanskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec, op. cetna glasba — 14.45 Poročila v slovenski — 15.00 Pokrajinski vestnik — 17.10 Nove plošče Cetra — 17.15 HabiJan Albina: O zastrupljenih — prva pomoč — predavanje v slovenski — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Pisana glasba — 20.00 Napoved cesa, poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenski — 20.30 Vojaske pesmi — 20.45 Lirična prireditve družbe EIA: Brat Gerhard (drama v treh dejanjih Ilijebranda Pizetija) V odmorih: ob 21.45 pribli predavanje v slov. Po končani operi: Poročila v italijanski.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarnice: mr. Sušnik, Marjiti trg 5, mr. Deu-Klanjšček, Gosposvetska c. 4 in mr. Bohinec, Cesta 29. oktobra 31.

POIZKOVANJE. Izgubil sem »Učno pogodbo« in osebno izkaznico, glasečo se na ime Kurat Alojzij, in prošim najditeja, da odda oboje v upravi »Slovenca« ali v Ulica 3. maja šte. 4.

Iz Gorizije

Sedem metrov visoko je padel, pa ostal skoraj nepoškodovan, 45 letni delavec Stefan Batič, doma v občini S. Croce di Aidussina je delal nad nekim prepadom. Nenadoma je zgubil ravnotežje in padel sedem metrov v globino. Kot po žudežu se ni nič pobil in ranil. Samo desno nogo si je nekoliko odrgnil in tudi po ostalem telesu je dobil nekaj prask.

Strela ga je ubila. Ob priliki neke nevihte, ki je pred dobrim tednom divjala po nanosnem pogorju, je med silnim grmenjem močno udarjala strela. Usoda je hotela, da je zadela 36 letnega posestnika Ivana Lavrenčiča iz Verpoglana, ki se je po opravihi mudil v hribih in ga je neurje zajelo na prostem. Strela je nesrečnega Lavrenčiča vsega ožgala in je obležal na mestu mrtev. Domačini, ki so šli pogrešatca iskat, so ga našli šele čez par dni. Spravili so ga v domačo vasi in mu priredili svečan pogreb. N. p. v m.l.

Z Gorenjskega

Porotili so se: Jožef Blažnik, pomožni policijski stražnik iz Železnikov, s Stefanijo Kemperle iz Česnjice; Ciril Bajt, mizar, z Marijo Brus, gospodinjko pomočnico, oba iz Stare Loke; Feliks Ostir, vratar, z Antonijo Dolenc, oba z Golnika; Ivan Kalan, brusar, z Marjeto Trojar, tovarniško delavko, oba iz Škofje Loke; Leopold Bizand, poljski delavec, z Marijo Dolenc, gospodinjko pomočnico, oba iz Stare Loke; Pavel Pečelin, posestnik, s Terezijo Brenc, gospod. pomočnico, oba iz Brekovec, občina Ziri; Ivan Starman, kovaški mojster, z Rozalijo Gregorčič, poljsko delavko, oba iz Stare vasi, občina Ziri.

Devetdesetletnik. Ivan Kosec p. d. Šmajdov oče je 5. septembra obhajal devetdesetletnico svojega življenja. Je še čil in zdrav in še vedno opravlja vsa kmetka dela.

Umrla sta na Jesenicah tovarniška delavca Šober Stefan in Gerdel Jožef. Šober je bil rodom iz Slov. Gradca, Gerdel pa iz Metlike.

Ceste popravljajo. V Kranju popravljajo nekatere ceste in jim dajo črno prevleko. Tudi razna druga izboljšanja prometnih cest so deloma že izvršena, deloma pa v načrtu. Pri tem gre večina za začasno rešitev. Končna ureditev cest bo izvršena ob danem času.

S Spodnjega Štajerskega

Kmetje prišli nevarnega zločincea. Nedavno je od delavske skupine v Mariboru pobegnil že večkrat predkaznovani Stefan Vorček, doma iz Hrvaske. Potikal se je po vinogradih in prišel do Pesnice, kjer je vlomil pri posestniku Feliku Lorbeku. Zavijal je ravno obleko in denar v spalnici, ko ga je posestnik zasledil. Kmet je zločincea zaprl v sobo, Vorček pa je razbil vrata in pobegnil. Lorbek pa je takoj alarmiral sosedo, ki so zločincea zasledovali in tudi prijeli v nekem gozdu ter ga nato izročili orožnikom.

Iz Hrvaske

Devet smrtnih obsodb naglega sodišča. Pokretno naglo sodišče v Zagrebu je 27. avgusta obsodilo na smrt: 29 letnega Čopa Franja, ker je imel 8 dni na stanovanju komunistko Anko Gerovac in je ni prijavil; 43 letno Anko Ločičnikovo iz Trbovelj, ker je širila vznemirljive vesti in imela na stanovanju Anko Gerovac ter je ni prijavila; 32 letnega Ivana Cvirna iz Leskovca, ker je širil lažnive vesti in imel na stanovanju Anto Gerovac neprijavljeno; 32 letno Kristino Cvirnovo iz Gornje Leskovca, ker je širila lažnive vesti in imela Anko Gerovac neprijavljeno na stanovanju; 32 letno Antonijo Gmazovo iz Brežic, ker je širila lažnive vesti in imela Anko Gerovac neprijavljeno na stanovanju; 22 letno Tončko Ramšakovo iz Guštana, ker je širila lažnive vesti in imela na stanovanju neprijavljeno Steva Vargoviča; 43 letno Marijo Dobričev, ker je širila lažnive vesti in imela na stanovanju neprijavljeno Vladimirja Radoševića; 53 letnega Slavka Vukičiča, ker je širil lažnive vesti in imel na stanovanju neprijavljeno komunistinjo s privedkom »Črna«. Smrtna kazen nad vsemi je bila že izvršena. Dragotin Majetič in Blanka Knježevića, ki sta bila obtožena enakih prestopkov, sta bila od Poglavnika pomiloščena na pet let težke temnice. Naslednji dan je naglo sodišče v Zagrebu obsodilo 32 letnega Maksa Pogorelca v Vinskega vrha v občini Sv. Miklavž pri Ptuj, ker je spustil iz občinskega zapora v Samoboru Franja Boršiča in šel v gostilno z njim pit. Aretirani Boršič je Pogorelcu nato pobegnil. Smrtna kazen nad Pogorelcem je bila že izvršena.

Javno kopalšče v Virovitici. V Virovitici so odprli sredi mesta veliko javno kopalšče. Vse stroške za njegovo napravo je nosila ustaška organizacija.

Iz Srbije

Pravilnik o razpolaganju z denarjem trgovskega sklada. Srbski minister za narodno gospodarstvo je izdal pravilnik o razpolaganju z denarjem, ki ga daje na razpolago temu ministrstvu trgovski sklad. Po tem pravilniku se bo iz teh sredstev pri Hipotekarni banki ustanovil »Sklad za gospodarske cilje«. Sredstva tega sklada bodo služila prvenstveno za pospeševanje gospodarskih ciljev na področju mesta Belgrada.

Takne olajšave pri združevanju deln. družb. Srbska vlada je izdala uredbu, s katero je pooblastila svojega finančnega ministra, da lahko v primerih združitve dveh delniških družb v novo delniško družbo odobri oprostitve plačila gotovih državnih taks.

Zmagovalci Salomonskih otokov kako se šolajo japonski mornariški letalci

Japonsko mornariško letalstvo je še mlado orožje, ki se je razvilo iz najmanjših začetkov in sicer po izredni energiji enega samega človeka. Njen stvaritelj je admiral Isoruko Yamamoto. Ta visoki japonski častnik je jasno spoznal, da se mora japonsko obvladovanje morja okrepiti z novim orožjem. Tako se je začel povsem v zatišju in neznan javnosti baviti z gradnjo mornariškega letalskega orožja, ki je na japonskem povsem ločeno od ostalega letalskega brodogradništva. Spoznal je v njem nove možnosti za napadanje. Zato je svoje pilote izsolal tako, da napadajo in s tem že pred začetkom prave pomorske bitke smrtno zadevajo sovražno bojno brodogradništvo. To je dokazal način bojevanja Japoncev v pomorskih bitkah na Javi, pri Kvantanu in pri Salomonskih otokih.

Sedemletna učna doba. — Kako se šola japonski mornariški letalec in kakšna letala imajo? Če vzamemo natančno, tedaj se japonski mornariški pilot šola sedem let, preden povsem obvlada vse točke svoje težavne umetnosti. Najprej mora prestati triletno predvojaško izobrazbo. Od svojega 15. do 18. leta, se mladenič, ki se je posvetil letalstvu, vzgaja glede na svoj značaj, to se pravi, da se spozna z vojaško disciplino in se seznanja s temeljnimi tehničnimi podatki. Prvo leto skušajo v mlademu letalcu zbuditi pripravljenost, da bi za stvar svoje domovine žrtvoval tudi življenje. Drugo leto se uči, da je uničenje sovražnika bolj važno, kot njegovo lastno življenje. Tretje leto se seznanja z nauki navigacije, instrumentov, motorjev in temeljev letanja. Šele čez ta tri leta začne letati — in to vse četrto leto. V petem letu se uči letalskih umetnosti v letanju. Tako se vadi v metanju letalskih torpedov in v naskakanju in napadanju cilja, ki se pregiblje.

Startanje z letalonosilke. — Pa to še ni zadosti: mornariški letalec se še ni vsega naučil. Še dve dolgi leti se mora učiti startati z letalonosilke in pristajati na njej. Ta doba je videti jako dolga, vendar je treba pri tem vpoštevati, da znajo japonski mornariški letalci ob vsakem vremenu pristati in startati. Noben vihar ne meglja ne razburkano morje jih ne sme motiti, kadar je sila nujna. Na manevrih v letih pred vojno so izvajali take vaje ne glede na kako škodo ljudi ali materiala in je pri tem marsikak mladi pilot umrl za domovino. Uspeh pri Pearl Harbourju je bilo moči doseči le tako, da so letalci znali tudi v orkanu, na razburkanem morju in v megli startati in pristajati na letalonosilkah. Letala, ki so na Pearl Harbourju startala, so se mogla pred svojim startom komaj obdržati na nosilki, tako je morje metalo sem in tja 20.000 tonsko letalonosilko. In vendar so vsa letala gladko startala! Tu so tudi privikar uporabljali novo japonsko taktiko, da so letalonosilko, ki plove s hitrostjo 20—30 vozlov na uro, (1 vozlo = 1 morska milja = 1852 m) dirrigirali v najbližjo bližino sovražnika in so jo tako pripra-

vili za napadalno orožje. Obe morski bitki pri Salomonskih otokih sta bili pač slični taktičnimi načini bojevanja.

Letala. — Uradni japonski krogi so navajali, da so imeli pred začetkom vojne 3000 uporabnih letal. Kakšne vrste letala so preletela Pacifik? Za velike daljave — do 10.000 km — uporabljajo japonsko mornariško letalstvo štirimotorno vodno letalo vzorca »Kavanishi 97«. To letalo so pred vojno preskusili tudi kot civilno letalo čez Tihi ocean. Najvažnejši mornariški bombnik Japoncev je »Mičuvishi 97«, ki se imenuje »Kinsei«. To letalo je vse iz kovine in ima 1000 Ks in se more v zraku obdržati 15 ur. Potem so še novejša dvosedalna letala za izvidniške polete, ki pravijo o njih da so tako dobro oborožena, da se jim ni treba izogibati lovskih letal. Dalje so še torpedna le-

tala, ki so dosegla velike uspehe pri Kuantanu, pri Javi in pri Salomonskih otokih. Vsi japonski letalski vzorci so lastne iznajdbe; tujih tipov Japonci ne uporabljajo kot bojna letala. Skoraj vsa letala so oborožena z 2 cm topovi, ki so gibljivi. Kopnozemski letala pa so povsem druge vrste.

Brez imen graditeljev. — Zanimivo je, da niso pri japonskih bojnih letalih nikoli navedena imena graditeljev in tudi ne izdelovalnic. To na japonskem ni v navadi. Nikogar nečejo imenovati, da ne bi bil nihče zapostavljen. Delajo skupno — drug za drugim in se izpopolnjujejo, ne da bi poznali imena prejšnjih graditeljev. Številka na letalu pomeni letnico. Številka 97, na primer, pomeni japonsko leto 2597, kar je po naše 1957.

Do junija 1942 so japonski mornariški letalci izstrelili 2000 izstrelkov. Največ zaslug pa so si pridobili v bitkah pri Pearl Harbourju, pri Kvantanu, na Javi, pri Midwarju, pred Ceylonom in zdaj pri Salomonskih otokih.

„Slovenčeva“ športna posvetovalnica

Zlžkov čas na 200 m. Vprašujete, ali je plaval Branko Zlžek v Genovi tudi v štafeti 4 x 200 m prosto, radi bi pa tudi vedeli, kakšen čas je dosegel. Bil je v štafeti finalist in je preplaval svojo progo v 2:18.9. (Z.-ek.)

Koliko let treninga je potrebno za tek na 100 m v 11 sekundah? Imate 17 let, visok ste 1,72 m, težak pa 69 kg. Doslej ste se pridno vadili v teku na 100 m in ste dosegli najboljši čas 13,2 sek. Radi bi vedeli, kako dolgo boste še morali trenirati, da bi dosegli zaželeno znamko 11 sekund na 100 m. To je znamka, za katero je potrebno dvojno: nadarjenost in pravilno urjenje. Če ste po naravi dovolj hitri in če se boste navadili dobrega sloga teka, tedaj emete upati, da boste dosegli zaželeno znamko po petih letih treninga. Dan za dnem se morate izpopolnjevati v startanju, teči morate tudi na daljše proge s spreminjajočo se hitrostjo in igrati različne športne igre, ki razvijajo čut za hitrost. (V. C. Lj.)

Izobražba trenerjev. Čitali ste, da imajo nekateri izjemski trenerji nenavadno visoke plače. Zelite vedeti, ali so to šolani ljudje ali pa jih izbirajo iz vrst najboljših tekmovalcev. V prejšnjih desetletjih so bili trenerji navadno starejši tekmovalci, ki so si nabrali potrebnih izkušenj v dobi tekmovalstva, njih avtoriteto pa je dvigalo ime, ki so ga dobili v časih tekmovalske slave. Nekateri so se prav dobro uveljavili in so ostali v poklicu do 60. leta starosti. V novejšem času pa obetajo tudi višje šole za športne učitelje. Na teh šolah poučuje različne vrste športa in telesne vzgoje, razen tega pa tudi zdravstvene in pedagoške predmete. Splošna znanstvena izobrazba pa ne zadostuje za poklic trenerja, vsakdo mora biti tudi tekmovalec olimpijske zrelosti vsaj v eni panogi športa. Vrh tega mora imeti prirojen dar opazovanja in veliko smisla za načrtno delo za več let naprej. Res izvrstnih trenerjev je le malo na svetu in so zaradi tega zelo iskani in dobro nagrajeni. O Herbergerju mi je znano, da je bil že takrat, ko se je vpisal v vi-

soko šolo za telesno vzgojo, član I. moštva Herte BSC, trener Nerz pa je končal poleg športne šole tudi medicino. (J. O.)

Kako čitamo športne rezultate? O tem je bilo govora že pred tremi meseci. Stvar je zelo enostavna in zadostuje nekaj primerov, da boste znali čitati številke v športnih rubrikah. N. pr.: Stane Šporn je zmagal v maratonskem teku v 3:12:47.8 (dvopičje je ločilo za ure in minute, pika pa za desetinke sekunde = 3 ure, 12 minut, 47.8 sekund); telovadne vaje na orodju, umetno drsanje, skoke v vodo, smučske skoke in podobno ocenjujemo po točkah (več točk pomeni višjo oceno), nogometne izide pa po golih.

Ali bo Močan zmagal v Milanu? Vsekakor bo zelo zanimivo srečanje med hitrim Močanom in med madžarskim prvakom Tatossom v plavanju na 1500 metrov. Jože Močan je v izvrstni formi, saj ima letos za seboj vrsto tekmoval na 1500 m in tudi na daljše proge. Preteklo nedeljo je šlo lahko, ker ni imel posebne konkurence. Čas, ki ga je dosegel na 1500 m (20:31.8) pa najbrž ne bo zadostoval za zmago nad Tatossom. O Madžaru ne mislim, da bo ponovil v nedeljo v Milanu svoj najboljši čas (19:31), kajti pri starih izkušenih tekmovalcih se le nerado zgodi, da bi bili ob vsaki priložnosti v najboljši formi. Prednost Močana je v tem, da je še mlad, je pa tudi živah in borben ter ne bo zlepa popustil. Če bodo Tatosa vpregli tudi na druge proge, tedaj ni izključeno, da ga bo Močan nesel. Če pa bosta oba plaval samo na 1500 m, bo to znamenje, da gre Tatosa za prestiž, o izidu pa ne moremo dvomiti. Morebitna zmaga Močana nad slovitim madžarskim prvakom bi pomenila v vsem evropskem plavalnem športu zelo veliko senzacijo! (F. M.)

Sodba o akrobatiki. Veselje imate s tem, da gojite nenavadno težke proste vaje. Z lahkoto obvladate razne stoje na rokah in razovke na tleh, ponazate pa se tudi z gibčno hrbenico in raztegljivimi sklepi. Tako mislim, da bi bilo bolje, če bi vložili vašo podjetnost v to ali ono vrsto športa. Akrobatiko cenim le toliko, kolikor razvija srčnost in spretnost v obliki lepih in drznih skokov. Nisem pa prijatelj pretiranega raztegovanja, ki je v športnem in telesno vzgojnem pogledu brez pomena. Raztezne vaje z nogami in rokami so potrebne le v toliko, da dosežete normalno gibčnost in prožnost. V splošnem so ljudje okorni in so jim podobne vaje potrebne, vendar po pameti. Tudi glede hrbenice mislim, da je ne gre zvijati v smislu nekakšne rekorderske upogljivosti, pač pa toliko, kolikor je potrebno za splošno gibčnost. Kakor vsa telesna vzgoja, tako mora tudi akrobatika ali tako imenovana gimnastična virtuoznost stremeti za tem, da postane telo čim sposobnejše za vse tisto, kar je z življenjem (delom ali športom) v zvezi. Sicer je sama sebi namen — torej brez pomena. (L. B. Lj.)

Vnet zbiralec športnih rezultatov. Hvala za poslane podatke! Objavlil jih bom šele konec sezone in takrat boste videli, v koliko se Vaše tabele strinjajo z mojimi. Z malimi izjemami so prav dobro sestavljene. (K. D.)

Čitali bomo spet o »tablicah«

Približuje se jesen in z njo doba, ko bomo spet čitali o raznih obračunih letošnje športne sezone. Tablice rekordov, liste najboljših v Evropi v plavanju, lahki atletiki, nogometu in kolesarstvu bodo postale spet aktualne. Največ bomo čitali spet o lahki atletiki, »kraljici športa«, ki po vsej pravici to ime zasluži; najboljši športniki jo gojijo, pri vseh narodih se je ukoreninila, na olimpijadah pa

V očeh hipno začudenje, da, celo jeza, a obraz je nabral v bolesterne gube.

»Oh,« je dejal, »pa še vi me morate opozoriti nanjo. K sreči imam pri sebi prav zadnjih deset lir. Hotel sem stopiti v slaščičarno, a naj jih ima reva. Vendar jih ne posodim vam, saj jih ji bom dal, da si kupi nekaj tople juhe in privošči košček mesa.« Napravil je gib, ko da hoče stopiti k njej.

Prav tisti hip je privozil tramvaj. Toliko da sem še imel časa, da se poslovim in pohvalim njegovo velikodušnost, že se je tramvaj premaknil.

Na jezo pa sem opazil, da sem stopil v napaden tramvaj. Takoj na naslednji postaji sem izstopil in šel počasi peš nazaj na prvotno križišče. Prav ko sem hotel prečkati ulico, sem zagledal priti svojega znanca iz slaščičarne. Ni me videl. Od druge strani mu je prihajala nasprotni kolporterka. Z mokro roko se je hotela vloviti za rob njegovega elegantnega suknjiča, pa jo je surovo odprnil, da je telebnila po tleh. »Pokveka nerodna, kaj pa ne paziš bolje,« je zarenčal nad njo.

Revi je padla na tla mapa s časopisi in se odprla, da so poedini kosi popadali v umazano blato, a ni se zmenil za to, da ji pomaga.

Ves iz sebe sem skočil k njej, da ji pomagam. Slučaj mi je dal spoznati pravo stran tega velikodušnega dobrotnika. Odprle so se mi oči, da tudi tu ni vse zlato, kar se svetli.

Tisti hip se je obrnil in me zagledal. Naredil se je, ko da me ne vidi in si potisnil klobuk na oči ter hitro odšel.

Pozneje pa sem zvedel, da je to nekakšen agent za razpečevanje vseh mogočih prepovedanih predmetov, eden najhujših črnoborizancev, in da obenem revežem posoja manjše vsote po dvajset, trideset ali še več odstotkov in jim, če mu ne morejo točno povrniti, vzame še edino vrednost, ki jo more stekniti pri njih.

Ni čuda, da potem tako dobro pozna reveže, ta »veliki dobrotnik«!

21.

21

ZALOSTNA GRE MATI DOMOV. NE VERJAME, DA BO SINKO ZMOGEL TO TEŽKO NALOGO. KO MILORAD VIDI JOKAJOCO MATER, JO VPRAŠA, KAJ JE. »LE POTO-LAZITE SE, MATI,« PRAVI, KO MU MATI VSE POVE, »JUTRI BO VSE UREJENO.«

22.

22

MATI LEZE SPAT, MILORAD VZAME ČUDODELNO TORBO, POTRKA IN ZAPOVE DVANAJSTIM FANTOM: »VSI GOZDOVI, KI RASTEJO PO GRICKIH TU NAKOLJI, MORAJO BITI POSEKANI DO JUTRI IN NAJLEPŠE GROZDJE MORA RASTI TAM.« TAKO SE JE ZGODILO.

merijo prav po uspehih klasične atletike športno zmogljivost posameznih narodov.

Da bi bila ocena lahkoatletičkih uspehov čim natančnejša in nazornejša, so izdelali na Finskem učene tablice, po katerih lahko vsak uspeh, bodisi v tekih, skokih ali metih, spreminite v točke. Ne gre torej le za rekorde v posameznih panogah, temveč tudi za primerjavo uspehov v posameznih panogah.

Dve leti so preizkušali fineke tablice — knjižica obsega 99 strani samih števil! — potem pa jim je priznala mednarodna atletska federacija uradno veljavo. Na kratko bomo pojasnili prednosti ocenjevanja uspehov po finskem načinu.

Star način točkovanja je predvideval 1000 točk za mere, ki so enake olimpijskim rekordom iz leta 1912. Finci pa so pomaknili maksimalne mere znatno višje: tek na 100 m na 10,1 sek, skok v daljino na 8,19 m in podobno. Za takšne in podobne uspehe so predvideli maksimalno število točk 1150. Od kar so v veljavi fineke tablice, se je sicer izkazalo, da so nekatere mere kljub temu prenizke; za nove svetovne rekorde v suvanju kroglice (17,40 m) in metanju kopja (76,66 m) bi morali spet primakniti nekaj točk čez 1150. Za ocenjevanje letošnjih evropskih izidov, ki so na celoti črti šibkejši, pa bodo fineke tablice povsem zadostovale. Izjema bo le Gundar Haegg, o njem pa itak nihče ne dvomi, da se je povzpel visoko na vrh nad vsemj tekačji na svetu.

Najnižja ocena (= 1 točka) leži v vseh panogah tako nizko (skok v daljino 3,01 m, skok v višino 93,5 cm, tek na 100 m 17 sekund), da je možno ocenjevati tudi juniorske peterbohe in ženske rezultate. Prav zaradi tega je predvidena v tablicah tudi proga na 60 m. Namesto treh ali štirih načinov točkovanja imamo sedaj samo enega in njegova vršina je v tem, da je preprosta.

V SLOVENCU • SIGUREN USPEH

Angleški ujetniki, zajeti na egiptovski fronti

Dobrotnik

Stala sva na križišču mestnih ulic, na enem izmed najprometnejših krajev mesta. Kakal sem na tramvaj št. 5, on pa me je do semkaj spremljal.

Na videz sem ga poznal že delj časa in ga srečaval v raznih kavarniških družbah, pozneje se mi je nekajkrat pridružil, ko sem se stopil po mestu nekoliko na sprehod. Sprva mi ni bil prav nič simpatičen, najmanj takrat, kadar je nabral obraz v pobožne gube in nam v prijetno toplem kotu v dimu cigaret in ob veselih zvokih godbe pridigoval o naših človekoljubnih dolžnostih. Pozneje se je prvotni vtis zgubil. Prav za prav je največkrat govoril o svoji lastni dobrotljivosti in o svojih obiskih ubogih družin po smrdljivih in napol razdrtilih barakah. Vselej pa nam je sveto zatrdil, da nerad o tem govori, pač pa nas hoče le opozoriti na veliko bedo, ki vlada med revnejšimi krogi po našem mestu.

Vsak od nas je dobil vtis, da ne govori, da bi sebe povzdignil, ampak, da še nas druge pridobi za pomoč najrevnejšim.

Cisto majhnega sem se počutil ob takih prilikah. Moje Bog, saj nisem skoraj ničesar storil za naše siromake. Kar tjavendan sem hodil mimo njih in morda sem prve dni v mesecu vrgel kakšnemu beraču po petdeset čentezimov ali v navalu velikodušnosti tudi celo liro, prispeval sem v uradu nekaj lir za brezposelne in to je bilo tudi vse. Kajti proti sredini meseca bi že komaj bilo, da se sam postavim ob kakšen vogal z obrnjenim klobukom v roki. Od desetega dne vsakega meseca je vselej v mojem žepu nastala strahovita suša.

Dobrotnik pa, kakor smo tega skupnega značca imenovali med seboj, je imel vedno denar. Kaj je bil, tega nisem še prav za prav vedel, toda računal sem, da ima gotovo kakšnih tri tisoč lir na mesec. Bil je vedno elegantno obleden in še zadnjega dne v mesecu sem ga videl prihajati iz enega najdražjih lokalov, dočim

smo mi drugi šteli kavarniške dneve le do nekega prve sredine meseca. »Ob taki plači in še samec povrh,« sem si mislil, »pač ni težko igrati dobrotnika.«

Počasi je jelo deževati. Stopila sva v bližnjo vežo, dokler ne pride moj tramvaj.

Mimo je prihajala kolporterka. Majhna, grbasta, s krivimi nogami. Težko se je premikala in zibajoč se ko raka se je trudoma vlekla preko ceste in ponujala svoje časopise. Ni imela dežnika, le časopise je imela v nekakšni mapi iz lepenke in krčevito držala mapo pod veliko ruto, ki ji je padala preko ramen. Tudi robca ni imela na glavi in neskončno žalostno jo je bilo pogledati. Deževne kaplje, ki so ji curkale po licu, si je sproti brisala kar s koncem rokava. Redki sivi lasje, sprijeti v zatilniku v majhno kepico, so ji po čelu in licu viseli navzdol kot štrne umazanega prediva. Njen širok, koščen, od mraza posinel obraz se je naveličano oziral po mimoidočih in glas ji je bil že čisto hripav od vpitja. V teh žalostnih obeh je bilo toliko razočaranja, toliko roganja bogastvu in razkošju okrog nje in obenem toliko silnega hrepenenja po njem, da nisem mogel odvrniti od nje pogleda.

Moje srce se je zganilo in val velikodušja me je prevzel. Potipal sem po žepu, a v njem ni bilo prave ničesar. Za tramvaj sem imel mesečno karto. Ej, pa saj sem vendar imel tik sebe svojega velikega učitelja! Obrnil sem se k njemu.

Zagledal se je bil v slaščičarno na nasprotni strani ulice. Kolporterke doslej ali ni opazil ali je ni hotel opaziti. In medtem, ko so mi skoraj solze stopile v oči, sem ga opozoril nanjo:

»Ali ste že opazili to ubogo revco? Kaj ve to siromakinja, ki zasluži na dan nekaj lir, o sreči, ljubezni in udobju? Kako bi ji rad pomagal, a zadnji dan meseca smo in niti razkošnimam več. Ali mi ne bi posodili vsaj deset lir, da iznenadim to sirotico. Takoj jutri vam jih vrnem.«

Težko je razbrati misel z njegovega obraza.

Pri Serajnikovih je gospodaril zdaj Mirko sam. Bil pa je odslej nenavadno tih in pobit. Govoril je malo. Izogibal se je ljudi, najbolj Almire. Dà, nje se je celo bal, kakor pregrešne čarovnice. Nehote se mu je vsiljevala slutnja, da je le Almira kriva vse njegove nesreče.

Oče Serajnik pa je bil začel zaradi nesrečnih udarcev v zadnji turški vojski kaj hudo bolehati. Neskončno ga je pekla v srcu nesreča Zalina. A bolelo ga je tudi, ko je videl, da hira i njegov sin, od kar je izgubil svojo nevesto in ženo Zaliko. Serajnik je Mirku vedno trdil, da izpričujeta Tresoglavo izdajstvo ključa, ki so ju bili našli pri njem.

Pa tudi Davorin je čestokrat trdil proti Mirku, da je Almira kriva Zaline sužnosti ali smrti. A njemu Mirko ni veroval, meneč, da je njegov spomin še vedno temen in meglen. Toda Davorinova pamet je bila zdaj že čista in jasna. Zopet se je vsega dobro zavedal, ali verjeti mu tega le ni nihče hotel.

KULTURNI OBZORNIK

Razstava del Franceta Škodlarja

V razstavnem oknu umetniškega salona Antona Kosa v pasazi nebotičnika razstavlja svoja slikarska dela nenavaden gost France Škodlar, ki je po poklicu novinar in nastopa v tem delokrugu tudi kot poročevalec naših umetnostnih razstav, se bavi tudi praktično s slikarstvom. Pri nas je tako združen ob obeh nagnjen, novinarskega, ki preživlja, in slikarsko umetniškega umeštvovanja, ki ni nič manj srčna zadeva, bolj redek slučaj. Najbolj splošen pojav na novinarskem polju je tip reporterja-risarja. Pri nas so naša uredništva za svoje potrebe zaposljevala večino le »poklicne« slikarje ali risarje (prim. Nikolaja Pirnata, Elka Justina in dr.). Toda Škodlar je čutil že od nekdaj veselje za oba poklica, tako za novinarskega, v katerem se je izuril zlasti za fotoreporterja, kakor tudi za slikarskega. Njegovi tovariši »od stroke« in »iz ipite« po vsem svetu kaj neradi štejejo take dvojnice amaterje med svoje polnovredne člane, toda tudi v našem slučaju ne gre toliko za predsodke, kolikor bolj za vprašanje umetniške kvalitete, ki jo naj brez ozira na vse druge pomisleke tudi amater v svojem umetniškem delu pokaže. Dela sama ti pišejo sodbo. Koliko poklicnih slikarjev živi, ki so nevedni predstavniki svojega poklica in slabi umetniki itd., vse to je dovolj znano.

Toda taka tolažba je jalova in v umetniškem pogledu gotovo ne opravičuje razstave, ki hoče biti več kot slučajnostno prikazovanje.

Škodlar se vsega tega gotovo zaveda in se je zato raje posvetil posrednemu študiju slikarstva, a z odkritosrčno resnobo in s prepričanjem, ki si ga je z energijo gradil v šoli življenjskih izkustev in ob velikih virih naše domače tradicije. Škodlarjeva skromnost glede presoje lastnih sil je vrlina, pravtako tudi njegova velika želja po znanju in spoznavanju duha slovenske in evropske umetnosti, najbolj značilna pa je bil za njega vsakakor nezmerni temperament gorečnosti, ki je apodiktčno branil umetniško poslanstvo svojih in naših skupnih klasikov, tudi če ni bilo treba in če se jih mladice niso dotaknili.

Posebno poglavje je Škodlarjevo neomajno občudovanje in spoštovanje Veselovega mojstrstva. Škodlar je Ljubljčan in je prejel na realni prvi pobudo za slikarstvo pri prof. Antonu Rožljaku, svojo umetniško notranost pa je kasneje vsa leta navezal na prvake slovenskega impresionizma. Svoje romantične ideale je razvnel ob mojstrski veličini našega klasika Ferda Vesela, gospoda na Grulofu, v katerem je spoznaval in častil od mladih let dalje enega izmed viškov slovenskega sodobnega slikarstva. Škodlar se je v svojem vsem postavil na stran naukov in pojmovanja Veselovega realizma in bi morda zares veljal za duhovnega učenca mojstrove šole, če bi svoje pridobljeno znanje podajal v jasnejši in zrelejši obliki. Škodlar je nekaj časa po vojni študiral slikarstvo na Dunaju in v Monakovem, tudi razstavljal je tu in tam v Ljubljani in Beogradu. Toda prav v dobi, ko je iskala nova generacija svoje vzore v krogu zapadnih umetnostnih središč in si je s tem svoje obzorje in znanje le razširila in poglobila, je Škodlar, pol novinar po slikar, polemično nastopal za brezpozorno veljavo našel slovenskega impresionizma in njegovih prednikov.

Iz razstavljenih oljnih del je razvidno, da Škodlar pri vsem tem ne tako niti drugače ne more veljati za epigona Veselove smeri. Zato tudi primere ne bomo iskali, ne glede na današnja sterila in nezanimiva izhodišča reproduciranih elementov, ki so svoje klasične sadove v preteklih dobah že dovoljno obrodili. Škodlar poskuša z vidnim uspehom reševati svetlobne izraze, n. pr. v »Avtoportretu«, v slikovitejši obravnavi se med krijanami odlikujejo znane vedute »Canale grande«, »Trg Sv. Nedelje v Sofiji« in bleščeče stene »Zaliva v Tersteniku«. Plastični motiv »Snežnih kepe« bi zahteval morda več ozadja in globlje prostornosti. Planinski »Motiv z

Za vrabcem so prišli v nemilost še kosi

Nedavno je bil objavljen članek, ki ga je človek pazljivo prebral in mu dodajal tudi primerne komentarje. Torej za potepinčki — vrabčki so prišli še rumenokljuni kosi v nemilost pri nekaterih sadjarjih in mogoče še pri drugih, ki jim ta pevec ni povšeči. Na nekaj sladostnega načina opisuje člankar, kako streljajo koristne kose in škorec oni nepoučeni sadjereji, ki se najbrž tudi ne zavedajo, da kršijo še sedaj v Ljubljanski pokrajini veljavni lovski zakon, odnosno da kršijo biv. bansko odredbo od 13. III. 1935, s katero sta zaščiteni kos in škorec. Po lovskem zakonu in omenjeni odredbi je kaznivo vsako lovljenje, streljanje, ubijanje, kupovanje in prodajanje obeh koristnih ptic — pevk. Naj zato opozorimo vse »sadjarje z lovsko žilico«, da opuste tako brezsrčno zabavo, ki jim gotovo ni v čast, pa tudi ne v korist. Kakšno škodo pa napravita kos in škorec po sadovnjakih? Škoda, če jo tudi napravita, je tako malenkostna in tako majhna, da ne more biti v nikakem razmerju z ogromno koristjo, ki jo prinašata oba s pokončevanjem številnih drevesnih škodljivcev, ki pač spravijo dostikrat »sadjereja« ob zaslužni pridelek in dobiček. Pisarna Ornitološkega zavoda apelira na vse ljubitelje ptic-pevk, da ji naznanijo vsak primer pokončevanja obeh koristnih ptic. Naj bi bili »lovci na kose« deležni primerne kazni! Prijave o streljanju in pokončevanju kosov in škorcev naj se pošiljajo na pisarno Ornitološkega observatorija, Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 11 — dvoriščna zgradba.

Svojci vojnih ujetnikov in internirancev

Ki se mestnemu socialnemu uradu še niso naznanili, da so zaradi odsotnosti ujetega ali interniranega potrebni podpore, se lahko še vedno prijavijo v mestnem socialnem uradu v sobi št. 8 na Ambrozevem trgu št. 7. To naj pa vsi store čimprej, da bo prošnja prej rešena. Vse informacije o tem vprašanju in tudi evidenčne številke prijav, ki jih prosilci potrebujejo za urad za izplačevanje podpor na Bleiweisovi (prej Tyrševi) cesti št. 38, pa dobe v kresiji v Lingarjevi ulici št. 1, v sobi št. 43, II. nadstropje. Če so pa svojci že prijavili

Gorjuše je dobra prisposoda poetično realističnega občutenja v smislu slikarjevega osebnega doživljanja narave. Presenetljivo pa je, da ni videti posebnih znakov, ki bi pokazali, da se je slikar pričel zanimati za obravnavo atmosfere in razpoloženja detajlov, ki so n. pr. za Veselov sfumato tako značilni. Res je, da gleda Škodlar stvari »na svoj način«, toda morda bi mu študij naših mojstrov prav v tem pogledu pripomogel.

ujetnika ali interniranega v stari cukrarni ali na socialnem uradu na Ambrozevem trgu, se jim seveda ni treba prijavljati še drugič in brez potrebe hoditi po uradih. Prijave torej sprejema mestni socialni urad na Ambrozevem trgu, informacije in evidenčne listke daje pisarna v kresiji, stopnišče z Lingarjeve ul. 1, II. nadstropje, levo, soba št. 43, podpore pa izplačuje urad na Bleiweisovi (prej Tyrševi) cesti št. 38. In sicer ob ponedeljskih družinam oficirjev, ob torkih družinam podoficirjev, ob sredo je dan za informacije, ob četrkih in petkih pa izplačuje podpore »svojcem civilnih internirancev«, a ob sobotah urad ne posluje za stranke.

Mali oglasi

Službe

Dobe: Služkinjo

starejšo, vajeno vrtnega dela, sprejem. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 4975. (b)

Stanovanja

Oddajo:

Oddam stanovanje

takoj, maloštevilni družini. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 4980. (d)

Sobe

Iščejo:

Reven akademik

išče mirno sobo pod ce-nejšimi pogoji. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 5001. (s)

Glasba

Prodaj

ugodno: pianino najboljše znamke za 6500 lir in kratak klavir za 4000 lir. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 4976. (g)

Prodajo

Pisalni stroji

»Adler«, »Remington« in »Continental« naprodaj. »Torpedo«, Miklošičeva c. št. 18. (f)

Otroško pleteno posteljo

prodaj. Demobranska cesta 23, pritličje. (l)

Globok otroški voziček

naprodaj. Oglej v soboto popoldne in nedeljo ves dan, Bezenškova št. 28. (i)

Filatelija

Znamke kupim

kompletne zbirke ali pa boljše serije: Avstrijo, Bosno, Jugoslavijo in Lichtenstein. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Filateliet« št. 4979. (j)

Razno

V italijanščino prevaja

prošnje, dopise, trgovske in tehniške stroke. Tehnična pisarna, Cesta 29, oktobra št. 13. (k)

Giovanni Vergas

Tone Nevolja

Roman.

In po vrhu še krščeno, ker je Santuzza dala vanj vode in da je neumnost prihajati v zanikrno krčmo in si pustiti oropati denar. Zato ni on več vanjo prihajal! Santuzza, ki je bila zadeta v živo, se ni mogla držati in mu je rekla, da ni prihajal več, ker so se oni naveleli, da bi ga vzdrževali za vbojajme, da so ga morali spoditi v metlo, tako je bil sestradan. Tedaj je Tone pričel razgrajati, kričal je in razbijal kozarce, da so ga bili spodili, da bi si zvekli v hišo ono polenovko z obšito čepico. Toda imel je dovolj poguma, da bi mu iztočil vino iz nosa, če je hotel, kajti on se ni nikogar bal. Don Mihael, tudi on rumen v obraz in s čepico posev, je ječljal: »Na sveto častno besedo, topot bo grdo končalo! Medtem ko je Santuzza obsipala oba s kozarci in s poljiči.

Tako sta se nazadnje pričela ruvati in se biti s pestmi ter »ta se kotalila pod klopmi, da sta si hotela odgrizniti nos, medtem ko so jima ljudje dajali udarcev z nogami in s pestmi, da bi ju razdrželi. Končno se je to posrečilo Pepetu Nosanu z usnjenim pasom, ki si ga je bil snel s hlače in kamor je udaril, tam je posnel kocine.

Don Mihael si je izprašil kroj, žel je pobrat sabljo, ki jo je bil izgubil in odšel ven, godrnjajoč med zobmi, drugega nič, iz ljubezni do našivov. Toda Toneta Nevolje, ki mu je tekla iz nosa reka krvi, ki je videl, da se je oni odplazil, niso mogli zadržati, da ne bi vpil za njim morje sramotljivih besedi z vrat krčme, kazal mu je pest in si z rokavom brisal kri,

ki mu je tekla iz nosa. In obljubljal je, da mu bo dal ostalo, ko ga bo srečal.

XIV.

Ko je Tone Nevolja srečal dona Mihaela, da bi mu dal ostalo, je bila to grda zadeva, ponoči, ko je bil dež in je bila tema, da bi niti mačke ne videl, v kotu »sciarca« proti Rotolu, kjer so na moč previdno dresle barke, ki so hlinile, da love polenovke o polnoči, in kamor je Tone hodil brendat z Rokom Spatom in Počasnetom ter ostalimi nepridipravi, s pipo v ustih, da so straže posamezno poznale vse one ognjene konice s pip, medtem ko so bile skrite med ključmi s karabinkami v roki.

»Botra Mena, recite vašemu bratu, naj ne hodi ponoči k Rotolu z Rokom Spatom in Počasnetom,« je bil znova dejal don Mihael, ko je šel mimo po Nerovi ulici.

Toda Tone se je napravil gluhega, kajti »sestradan trehuh ne čuje pameti.« In don Mihael mu ni več vlival strahu, odkar sta se zakotalila in se bila s pestmi pod klopmi v krčmi. Razen tega mu je bil obljubil, da mu bo dal ostalo, ko ga bo srečal in ni hotel veljati za ničvredneža in širokoustneža v očeh Santuzze in vseh onih, ki so bili prisotni pri krojnji. »Dejal sem vam, da mu bom dal ostalo, kjer ga bom srečal. Če ga srečam na Rotolu, mu ga dam na Rotolu!« je ponavljal svojim prijateljem, ki so pritegnili tudi Luccinega sina. Prebili so večer v krčmi, pili so in razgrajali, kajti krčma je kot morskoprstanšče in Santuzza bi ga ne mogla poslati proč, zdaj ko je imel denarja v žepu in ga je stresal v roki. Don Mihael je prišel na obhodno stražo, toda Rok Spatu, ki je poznal postavbo, je rekel med pljuvanjem: »Dokler je luč na vratih, imamo pravico biti tu!« — in se je naslonil ob zid, da bi se boljše počutil. Tone Nevolja

se je tudi zabaval, da je spravljaval v zevanje Santuzza, ki je dremala za kozarci, z glavo položeno na tistih blazinah, ki so nosile svetinjo Marijine hčere. »Na mehkem je, bolj kot na svežnju sveže trave!« je govoril Tone, ki ga je vino naredilo blebeteča. Medtem pa Rok, ki je bil poln kot sod, ni več nobene zinil, s hrbotom naslonjenim ob zid.

Medtem pa je stric Santoro tipaje odstranil luč in zaklepal vrata. »Pojdite zdaj, ker sem zaspana,« je rekla Santuzza.

»Saj nisem zaspan jaz! Mene massaro Filip pušča spati ponoči.«

Ni mi mar, če vas pušča spati; toda nočem, da mi stavijo globo, vam na ljubo, če mi najdejo ob tej uri vrata odprta.«

»Kdo vam stavi globo? Oni burič don Mihael? Privedite ga sem, da mu jaz stavi globo! Povejte mu, da je tu Tone Nevolja, pri Madonnini krvi!«

Santuzza ga je medtem prišla za rame in ga pihala skozi vrata. »Pojdite mu vi sami to povedati: in pojdite si iskati nesreč ven odtod. Nočem čenč s policijo za prazen nič.«

Ko je Tone videl, da ga je na tak način podrta na cesto, v blato in na dež, ki je padal, kot ga je Bog pošiljal, je izvekel dolg nož, prisegel je in se pridružil, da bo pobedel vse skupaj, njo in dona Mihaela! Počasne je bil edini, ki je bil priseben za nje vse, vleklo ga je za suknjič in mu govorilo: »Pusti za danes zvečer! Ali ne veš, kaj nam je napraviti?«

Luccinemu sinu je tedaj prišla močna želja, da bi se spustil v jok, v temi.

»Pijan je,« je pripomnil Rok Spatu, ki je bil postavljen pod kap. »Prinesite ga sem, ker mu bo dobro delo.«

Tone nekoliko pomirjen od vode, ki je s kapi nanj deževala, je pustil, da ga je odvedel bojer Počasne. Nadaljeval je s sopenjem,

medtem ko je bredel po lužah in se pridružil, da če sreča dona Mihaela, mu hoče dati, kar mu je bil obljubil. Nenadoma se je res znašel z očmi v oči z donom Mihaelom, ki je tudi brendal tam okoli s pištolo na trebuhu in s hlačami podvitimi v škornje. Tedaj se je Tone na mah umiril in vsi trije so se čisto počasi oddaljili proti Pizzutovi prodajalnici. Ko so dospeli za vrata in zdaj ko je bil don Mihael dosti daleč, je Tone siloma hotel, da bi se ustavil, da bi slišali, kar je govoril.

»Ali vidite, kam je šel don Mihael? In Santuzza je govorila, da je zaspana! Kako bodo zdaj napravili, če je massaro Filip še vedno v blevu?«

»Ti pusti pri miru dona Mihaela, tako nas bo pustil iti po svojih opravkih,« mu je dejal Počasne.

»Vi ste vsi mrhe, ki se bojite dona Mihaela!« je rekel Tone.

»Nocoj si pijan! Pokazal bi ti rad, če se bojam dona Mihaela! Zdaj ko sem vroča! mu- lo, nočem, da bi kdo hodil gledat, kako si služim kruha, pasja kril!«

Pričeli so natihoma čakati tam na zidu, medtem ko je čofot dežja preglušal njihove razgovore. Nenadoma je odbila ure in vsi stirje so umolknil, da bi poslušali.

»Stopimo k botru Pizzutu. On ima pravico imeti vrata odprta, dokler hoče in brez luči zunaj,« je rekel Počasne.

»Tema je, da človek človeka ne vidi!« je dejal Luccin sin.

»Treba je kaj izpiti, pri tem vremenu,« je odvrnil Rok Spatu, »če ne si bomo razbili nos na »sciar!«

Počasne je pričel godrnjati: »Kot da bi se šli igrati! Zdaj vam bom naročil limonade pri mojstru Vanetu.«